

PÖSTYÉN FÜRDŐ
CSÚZ. KÖSZVÉNY.
ISCHIAS, IZZADMÁNYOK ELLEN.
Az 1907. évben 12,000 beteg felt gyógyulást e csodás gyógyereji forrásoknál, 60 fok C. radiumentartalmu iszap-fürdők. Az utolsó évben 5 millió értékű befektetések létesültek. Szállodák, panziók, fürdők. Prosp. felvil. nyujti a Fürdőigazgatóság.

Technikum Mittweida
Igazgató: A. E. Holt, tanár. 19073 (Számos királyi.)
Műszaki technikai tanintézet elektro- és gépészmérnökök, technikusok és művezetők kiképzésére. Gazdagon felszerelt elektro-techn. és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulóműhelyek. 3610 hallgató a 36. iskolai évben. Program stb. díjazással a titkárság által.

Sporteszköz, háló- és kötélgyártó ipartelep.
Tennis- és tornatermek
teljes berendezés.
Támlaszék, légűgy, turistaszák, lóháló, tekejáték, kerti butor, ponyva, zsák és zsinig legelősebb beszerzési forrása:
Seffer Antal
Budapest, Károly-utca, boltsz. 12
Központi városban épült.
Képes árjegyzék kívánatra ingyen.

MATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
természetes egyéni
SAVANYÚ VIZ.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
"STELLA"-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szírért adja vissza. Üvegje 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétány-utca sarkán. 12445

Új zseb-meszélató kompaszszal és tükrrel
összeszerelhető, nagy meszeléssel, egyáltalán nagyítóüveg, gyújtóüveg és szemtükör gyanánt használható, kényelmesen zsebben hordható, darabonként csak K 1.50, 3 db k 4.-.
Ha nem tessék, pénz vissza. — Szétküldés előfizetés vagy utánvétel mellett. — Cs. és kir. udvari szállító
Konrad János szállítóbáza Brűx 1268. sz. (Csehorz.)
Ingyen és bérmentve küldöm kívánatra mindegyiknek főárjegyzékemet 3000 képpel.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZOBABUTOR
gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekinthetőek. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld
PÁPAI és NATHAN vas- és rézbutor gyár
Budapest, VI., Andrassy-út 1.
(Fonciére palota).

FOLDES MARGIT CRÉME
LEGJOBB ARCZSÉPTŐ SZER

Kleinert's
THE BEST
KLEINERT
AMBASSADOR

Önkénytes ajándék
azoknak a hölgyeknek, a kik a Kleinert-féle izaszó-lapokat lepróbálni akarják. Kleinert-féle «Gem» (legfinomabb gummilappal). Kleinert-féle «Ambassador» (legjobb trikot-izaszótlap), Kleinert-féle «Featherweight és Beauty» (legfinomabb szövet könnyű gummidörzsöl).
Ezzel fogva teljesen ingyen ajánlunk 300 pár jóllismert Kleinert-féle harisnyatartót (páronként 2 kor. értékben) annak a 300 hölgynek, a kik legkésőbb 1908 július 20-ig a fenti izaszótlapokról, melyek véleményünk szerint a legjobbak és legmegfelelőbbek, értesítésüket hozzánk beküldik. A választ Kleinert Company, Wien, I., Wollzeile Nr. 9. címre kérjük. A levelek beérkezési határideje 1908 július 20.
Oly értesítések, melyek a mi izaszótlapjaink egymás fölötti előnyeit részletezik, elsőbbségben részesülnek azokkal szemben, melyek nem egyéb, mint pusztán elismerőlevelek. Ezen izaszótlapok minden elsőrendű üzletben kaphatók. A 300 pár harisnyatartó ez év augusztus havában lesz szétküldve. A 300 nyertes hölgy neveit betekintés céljából készenlében fogjuk tartani.
J. B. Kleinert Rubber Co., New-York
London, Páris, Hamburg, Wien, Milánó, Brüssel.

Rozsnyay vasas china bora.
Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia ceteiben. Egy literes üveg ára 3.50 kor.
A Rozsnyay-féle vasas china bor
egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket feltulmulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475
Kapható: minden gyógyszerárban.
Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátys** gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

PRÓBÁLJA MEG EGYSZER A
BRAZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPANT
és hű marad hozzá mindaddig, amíg szép akar maradni.
A BRAZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN
finom illatú és túlzsirozott, a leghidegebb vízben is azonnal igen erősen habzik s mert minden káros aktrázstól ment, azok is minden aggodalom nélkül használhatják, kiknek bőrére, annak túlságos érzékenysége miatt a közönséges szappan izgatja. 12613
Kapható illatszerészeknél, gyógytárakban, drogériákban, ügyosztán minden finomabb üzletben.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.
Téli és nyári gyógyhely. Természetes forrómeleg kénforrások. Iszapfürdők, iszapborogatások, massage, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvízszodák. Olcsó és gondos panzió. Oszt. közsévény, idegbőrjakok, lakás. ellátás felül kimerítő prospektust küld ingyen a **Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.**

Feltűnést keltenek TITANIA gyors-gőzmosógépek
Egy gyermek mossa vele
az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hőjéhezre.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviselek keresteknek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
O.-Oesterr.

Akar-e szép lenni?
Akkor ne használjon más, mint a legjobb, az elismert **Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,** a melytől rózsás, üde, selymes arczbört nyer, eltünteti a ráncokat, szepit, májfoltot, pattanásokat, stb.
Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló házi- és utcai, szemgyógyászati, izadás és szájbűz ellen. A fogak fehéritése és épentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális házi- és utcai gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkismerettel ajánlható.
Egy doboz ára 30 és 75 fillér.
Rogátsy-féle borax-crém 1 K, borax-szappan 50 f. borax-pónder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.
ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Míg eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustancz), a sápkór, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női neml szeryrek folyásokkal kombinált hirtatos megbetegedéseinek kezelésénél csekély eredm. utca vizkre voltunk utatva, addig újabban 12823
a PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsenusos viznél (Ronegno Lario) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orrasi tekintélynek felkarolják s a fogyasztók egész serege dicseri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
Egy postaláda (7 palack) parádi arsen vastartalmu gyógyvizet Magyarországra összes postállomásaira 8 korona 50 fillérrel, természetesen szállítunk. Cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.
Főraktár: ÉDESKUTY L. itó, BUDAPESTEN.
K ató minden gyógyszerárban és megbízható fűszerkereskedésben.

VASÁRNAPI UJSÁG
25. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JUNIUS 21.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A Világkronika-val kiadókiváltság: IV. Egyetem-utca 4. Félévre 8 korona. negyedévenként 30 fillérrel több. Negyedévre 4 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BERMUDEZNÉ ARCZKÉPE GOYÁTÓL.
(És a Szépművészeti Múzeum újabb szerzeményei.)

TEHÁT Céan Bermudeznét, az elragadóan szép, a minden mértéket felülmúlóan gyönyörű képet, melyet mi a Miehke rendezte Goya-kiállításon csodáltunk, a mint ép hallom, a budapesti muzeum vásárolta meg. Nos, én gratulálok Budapestnek, hogy az utóbbi évek sok fényes szerzeményét megtoldá ezzel az elsőrangú mesterművel... Így ír Richard Muther a «Zeit»-ben. (1908 május 21.) Ő is kifejezést ad a bécsi műkedvelők általános lehangoltságának, megőrjia az ottani helytelen állapotokat, melyek okai valának, hogy Bermudezné arczképe nem maradt a császárvárosban.

Milyen is hát ez a műrekek, a mely iránt a művészek oly sok rajongójának szive lobbant reménytelen szerelemre? Talán az ábrázolt szépsége büvöl el ennyire, vagy tán Goya felfogása és festésmódján múlik a kép rendkívüli hatása? Bermudezné nem az, a kit közönségesen szépknek szoktunk nevezni; arca nem egészen szabályos, de vonásaiban valami sajátosság pikantéria tükrözik. A széles szemöldök alól okos, élénk szemek pillantanak reánk. Az orr kissé húsos, a száj meglehetősen nagy, a felső ajak vonala kevésbé kecses, az áll hegyes, mint igen sok spanyol arcznál. A homlok fölött a XVIII. századvégi abnormális divat szerint fésült haj emelkedik, megkoronázza valami meghatározhatatlan hajdíszszel, köralakban, — akárcsak a glóriával. Céan Bermudezné gazdag és izlésees ruházatot visel, öltözékének színösszeállítás a egy mai párisi divatkirálynőnek is becsületére válnék, szabása pedig kitünően illeszkedik a test formáihoz. Az egész pipere lány, könnyed és a legkevésbé sem túlhalmozott. Nos, a hogyan Goya mindent megfestette, nehéz szavakkal elmondani, a mit ő itt palettája segítségével vászonra varázolt, örökös rejtély marad. Legelőször az arcz erőteljes jellemzése tűnik föl. Goya sohasem hízelt modelljeinek. Bermudeznéből egy más festő könnyen hagyományos szépséget csinált volna, melynek vonásai mindig szabályosak, de soha belső életről nem tanuskodnak. Ő — nem törődve a népszerű szépséggel — olyannak ábrázolja, a milyen volt a valóságban: okosnak, érelyesnek és büszkének. És nézzük az anyag visszatasát. Különösen mesteri a ficher a fehér,

kék, zöld színek játéka, a selyemgaze oly átetsző és simulékony, hogy a valóságnak tökéletes látszatát kelti. Ehhez járul az alak feleséges tartása. Őleben egy sötétvörös bársony himzópárnát tart, a mely a többi összhangolt

szinkeverékhez nyugodt, harmonikus ellentétet ad. Minden műismerő, a ki ezt a képet látta, a kor egyik legnagyobb szerző műalkotásának ítélte és mindegyikük egyhangúlag Goya főművei közé sorozta. Valerian von Loga, ki a

El Greco: Anyagi üdvözlet.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI

Pedro Sanchez: Sirbatétel.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI.

művészről nagy, kimerítő könyvet írt, a «Jelmezés mesterműve»-nek mondja, míg Goya legújabb életrajzírójá, dr. Richard Oertel így ír róla: «Egy csodálatos festmény, mely a díszesen, előkelően öltözött hölgy finom kidolgozása és élénk jellemzése által föltétlen Goya legszebb műveivel számítható.» Hans W. Singer, az ismert drezdai műtörténész, a «Burlington Magazine» folyó évi májusi számában a következő kísérő-szöveggel közli Cean Bermudez arczképét: «Cean Bermudez, a művészeti író feleségének képmását a legfinomabb művek közé kell sorolnunk, melyek Goya esetje alól valaha is kikerültek. A madridi Marques de Casa-Torres-gyűjteményből ered, melynek tulajdonosa egykor a legnagyobb Goya-gyűjtő vala Spanyolországban. Az említett hölgy ezen remek, életnagyságú képe pikánsan és nagy könnyedséggel van festve. Úgy tetszik nekünk, mintha az esetet csak ép hogy végigsiklott volna a vásznon és mégis mindaz, a mi előttünk áll, a legnagyobb következetesség érzését kelti föl bennünk.» Richard Muther ítéletét már ismerjük.

Nos, ez a festészeti remekmű hozzá méltó környezetbe jutott: a jövőben a mi múzeumunkban kap díszhelyet a mester másik két kiváló festménye, a külföldön is szelvében ismert «Vizhordó leány» és «Köszörűs» között. Ez a csoport nagy attrakciónak lesz és sokan fogják egyenesen Goya tanulmányozása végett fölkeresni Budapestet, mert a nagy spanyol művész, Madridot kivéve, sehol sincs oly jól képviselve, mint nálunk.

Cean Bermudez arczképének megvásárlása gyűjteményünk névze nagy dolgot jelent, melynek messzemenő következményeit a tárgyalogasan gondolkodó emberek bizonyára tudják méltányolni. Ha valamelyik múzeum egy-egy jelentékeny műtárggyal gyarapodik, azt külföldön is mindig őszinte örömmel fogadják, a mint nálunk szintén mindenki lelkesedni fog ez alkalommal is, — néhány kicsinyes ember kivételével, kik elmerülve az ő szűk, mindennapi gondolatörökben, nem képesek felfogni egy valódi remekmű értékét. Hisz épen múzeumunk gyöngye, a spanyol osztály minél tökéletesebb kiépítésére van leginkább szükségünk. Bízunk mondhatjuk, hogy Madridon kívül a spanyol mestereknek sehol oly jelentékeny gyűjteménye nem látható együtt, mint nálunk Budapesten. Hogy épen Velazquez hiányzik, azt magyarázza az a körülmény,

hogy annak idején, mikor Esterházy herceg a képtárat megalapította, Velazquez nem volt kedvelt mester, de annál inkább Murillo, kitől valóban van is birtokunkban mintegy féltucat kitűnő festmény. Hogy mily nehéz manapság eredeti Velazquezre szert tenni, arról csak annak lehet fogalma, a ki ezzel a feladattal már próbálkozott. Évek óta csak egyetlenegy műve volt piaciing, a fekvő Vénusz, a mely 45,000 font sterlingért, tehát több mint egy millió koronáért ment át a londoni National Gallery tulajdonába. Mindazonáltal nem kedveltendünk el és ha majd az alkalom kínálkozik, kellő erélyvel és gyorsasággal fogunk fellépni, nehogy valami Pierpont Morgan megelőzzön. Szerencsére a művészeti ügyek élén ma oly vallási és közoktatási miniszter áll, ki mély államférfiúi bölcsességgel a jövőbe tud tekinteni és a ki rövid hivatalos működése alatt nemcsak az oktatásügy terén ajándékozta meg hazáját nagyszabású alkotásokkal, hanem ráért gondoskodását ugyanily mértékben a képzőművészetekre is kiterjeszteni. Gróf Apponyi Albert előszeretete a régi művészet iránt, nem sokkal hivatalbalépése után, világos formában megnyilatkozott és azóta sem engedett egy alkalmat sem elszalasztani, hogy képtárunk kinevelését a legkülönbözőbb irányokban kiegészíthesse. Az ő nevével kapcsolatos a régi képtár folyamatban levő nagy föllendülése. Azon új szerzemények, melyek az alább következőkben felsoroltatnak, világosan példázák majd a mondottak igaz voltát; e képek mind oly abszolút művészi becsületek, hogy bármely nagy külföldi gyűjtemény irigylkedve tekinthet rák értük. Hogy mily czéltudatoson óhajítja Apponyi gróf épen a régi mesterek galeriáját kiegészíteni, hogy ezáltal a fővárost egy nagy látványossággal gazdagítsa, mutatja eléggé a Cean Bermudez arczképének megszerzése. Az utóbbi időben többször emlékeztek meg róla a külföldi sajtóban, mint a művészet nagy előmozdítójáról és a bécsi művészek táviratban kívántak neki szerencsét ehhez a legújabb szerzeményhez; fájdalommal gondolnak ők vissza a Goya-képre, melyet néhány héttel korábban csodálhattak, de a mely ezután majd a Szépművészeti Múzeum spanyol osztályának bűszkesége lesz.

Egy másik újabb keletű vásárlás által egy más nagy spanyol mestercel léptünk ismeretségbe: Domenico Theotocopulival, vagy másnéven: El Grecoval, kinek neve csak a leg-

utóbbi években jött forgalomba. Tulajdonképp Kréta szigetén született a XVI. század közepe körül. És mégis ő vala az első, a ki Spanyolországban a klasszicista korszak idején sajátlag nemzeti tudott lenni. «Egyszerre csak — írja Carl Justi, — ama Greco, tehát egy idegen, művein a rideg sál alól előtűnik az igazi kasztíliai, toledói női fej, a halvány színű, keskeny ovális, nagy, merev szemekkel; a fekete fűrtök alatt a fekete vagy fehér csipkemantilla vagy a gyászköpeny: leirhatatlanul bánatos kép, mint valami vízió.» Greco minden tekintetben megelőzte a benszülött spanyolokat. Tizian hatása alatt, kinek Velenczeben tanítványa volt, de talán még inkább Tintoretto által befolyásolva, pályája kezdetén a lagunaváros XVI. századbeli nagy művészeire emlékeztető kompozíciókat fest. Többnyire nagy vonással elrendezett egyházi képek voltak ezek. A csoportosítás leginkább egy szilárd középpont körül történik, a nélkül azonban, hogy e miatt sematikussá válják. Toledóban, működése főhelyén azután elkezd Greco spanyollá átídomulni s alakjait egyre inkább igyekszik hosszukban megnyújtani. A proporciók néha valóban túlzottak nála. De kitűnően ért hozzá, mint kell a szereplők egész tömegét a vásznon elhelyezni; mind együttérzést vesz részt a cselekvényben s mind-egyik külön is egy-egy mestermű. A legfinomabb és legismeretesebb fajta festménye Orgaz gróf temetése a toledói Santo Toméban, egyike azon képeknek, melyek rám a legnagyobb hatással voltak. Ez a mű a festészet leghatalmasabb alkotásai közé tartozik. Középpontjában a díszöltözött püspök és egy fiatal lelkész a fekete pánczéban fekvő halottat. Körülöttük spanyol nemes urak és papok. Csupa jellegzetes, előkelő fejek, hosszasak és halovány-szürkék, többnyire fekete kecskeszakállal; egy nemes faj tradícióinak hordozói ők és arcvonásaikban a gög, kegyetlenség és a bigott ájtatosság sajátoság vegyülete fejeződik ki. Greconál gyakran találkoznak velük, arczképein csaknem kivétel nélkül; egyéb típus, kerek fej, másformájú száj vagy másrészt szem csak elvétve fordul elő. Greco a színezést illetően bizonyára több tekintetben Velazquez egyenes előzője volt. Különösen jellemző rá nézve egy bizonyos hideg, világos, tiszta megvilágítás, a melyben minden élesen elüt egymástól. A fényt és az árnyékot szélesen, nagy vonásokban alkalmazza. Egy sajátoság, ezüstszürke tónus uralkodik képein, melyet később Velazqueznél is megtalálunk; kétségtelen, hogy itt közvetlen hatással lehet beszélni. A képtárunk részére Párisban vásárolt és a művész nevével görög nyelven megjelölt festmény Greco azon korszakába tartozhatik, mikor még a velenceiek befolyása érvényesült nála. Kedvelt tárgyát, az Angyalí üdvözlést ábrázolja rajta (egészen hasonló Greco-kép van Zuloaga, az ismert modern spanyol festő birtokában is). Elől baloldalt térdel a szent szűz, igazi toledói típus. Ugyanez az arca a mester egyéb képein is előfordul, így pl. egy másik Annuntiáció és a Szent Veronikát a verejtékendővel feltüntető festményen. Egész különlegesen jellemző az elnyújtott, sajátoságosan nem szép orr. Mária fejkendője egy spanyol mantilla, könnyedén, finoman a fekete hajra helyezve. Rendkívül kesekesek és finomak a hosszú, keskeny kezek; a ruha elrendezésében föltűnik a nagyvonalú redőzet, melyet a mester összes képein föltalálunk. Az angyal jobbra a magasból leszállva jelenik meg; barna arczszíne és sűrű fekete haja benne is elárulja a spanyol tipust. Ruházata lobogó mozgásban, szárnyai kiterjesztve. Sajátos kolorisztikus bája van e képeknek. A színek meglehetősen csillogók, főként a vörös, kék és sárga tünik föl rajta, továbbá az a meleg szürke, melyet annyira kedvelt Greco. A kép jobboldali alsó sarkában — csak ép grönge-den jelezve, — egy kis vázát látunk, apró virágocskákkal. Egy jellemző Greco-kép birtokába jutni nagy fontosságú dolog minden képtárba nézve és többszörösen fontos a miénk szempontjából, mely oly gazdag a többi kiváló spanyol mester képeiben, — és valóban jelenleg mindenfelé rajta vannak, hogy Greco műveiből megmentsék, a mi még megmenthető. Nemrégiben legnagyobb szerű arczképeinek egyike, a Don Fernando Nino de Guevarát ábrázoló, néhány

százézer frankért vándorolt ki Amerikába, a bostoni múzeumba. Ez is rendkívül érdekes kép. Keresetlen valószínűséggel van rajta bemutatva a szemüvege mögöl szigorúan ránk tekintő agg főpap. Karosszékekben ül, akárcsak Velazquez X. Ince pápája, a kezek szélesen és energikusan a támlákra fektetve, a merev selyemből készült ruha festői módon terül szét. Az öreg szinte félelem- és borzalomkeltő hatással van ránk, a szelidségnek vagy elnézésnek semmilyen vonása nem teszi megnyerővé ezt a komor arcot. Greco portrait-i között kiváló helyet foglal el az ő sevillai önarcképe is. A mestert itt mint javakörében levő szép férfit ismerjük meg, arczszíne sötétbarna, szakállja hegyes, szája mosolygós, szemei sötétek és tágra nyitak, szemhéjai nem olyan nehézesek, mint az igazi, vérbeli spanyol arcokon. Greco kortársai mint műveinek, a «kasztíliai síkság kemény, rideg és éles aszketizmusát» tükrözkönek, egyenes ellenétét tüntetik föl. Ő minden volt, csak aszkéta nem. Vidáman, tréfával teli ment végig az életén és értett hozzá, hogy azt mentől gazdagabbá, változatosabbá tegye. Nem sajnálta a pénzt, hogy ma is álló toledói házat minél szebbé, ékeesebb formálja, sem arra, hogy állandó asztali zenét tartson magának, és más effélére. Hogy mindezek a vonásai miért nem nyilatkoznak meg műveiben is, annak megvan a maga magyarázata. Az ő élete kísérlet volt a velencei pompának a Tajo partjaira való varázslására, míg művészetében egyes-egyedül arra szorított, hogy megörökítse annak az országnak a milieujét, a melyben éveinek java részét töltö.

Múzeumunk spanyol osztálya a Goya festette Bermudez-arczkép és a Greco Angyalí üdvözlésén kívül a múlt év végén Pedro Sanchez «Krisztus sirbatétele» című művét is gyarapodott, a melynek megvásárlásával sikerült a korai spanyol képrész egyik legérdekesebb alkotását megszerezni a XV. század második feléből. Ez a korszak csak elvétve, a legtrikábban van képviselve a múzeumokban: a berlini, londoni, müncheni, drezdai stb. képtárakból teljesen hiányzik. Abban az időben a spanyol festészet a németalföldiek iskoláját járta. Ismeretes dolog, hogy Jan van Eyck 1428-ban gazdáját, burgundi Jó Fülöpöt elkísérte háztűznéző útjára a portugál udvarhoz. A mint ott I. Juan király leányának, Izabellának képmásával elkészült, átment Spanyolországba is. A szoros kapcsolatok mellett, melyekben ez időtájt Németalföld, Portugália és Spanyolország állottak egymással, nincs csodálni való akkoriban — különösen Flandriában — a tökéletesség oly magas fokára jutott, hatással volt a spanyol művészekre. Érthető tehát, ha azt látjuk, hogy a spanyol képrész e korból eredő termékein, hol a Van Eyckek, hol Roger van der Weyden, hol Dirk Bouts modora érvényesül. De tévedés volna azt hinni, hogy ezáltal a belföldi művészek, nevezetesen az andaluziaiak, erős nemzeti sajátosságaikból teljesen kivették volna. Erre kitűnő példánk Pedro Sanchez «Sirbatétel»-e, a mester egyetlen ismeretes és szignált képe, mely egy Don Manuel Lopez Cepero nevű sevillai kanonok gyűjteményéből került hozzánk. «E kép becsé kétségbevonhatatlan, — mondja róla Gasquoine Hartley «A record of Spanish Painting» című könyvében, — a dekoratívizmus bája és a tiszta vonal iránti érzék nyilatkozik meg benne, a mint az a nemes korai esztészes művészetet jellemzi. Az alakok csoportosítása, a ruhák elrendezése, a járulékok alkalmazása, a színek elosztása, mind-mind szimbolikusan a főmotívum: a fájdalom kifejezésének fokozását szolgálja. A kép átgondolt bevégzettséggel van megcsinálva, a mint általában a gothikus korszak képrészének egyetlen műve sem készült hanyagul.» Hatása a zárt, monumentális kompozíción, a szinopán és a művész belélelte mély, őszinte vallásos érzésen alapszik. A festmény értékét még az is emeli, hogy a művész nevével ismerjük, a mi a vele egykorú spanyol emlékeknek a legtrikább esetek közé tartozik, továbbá azért, hogy Pedro Sanchez nevét Cean Bermudez is felsorolja «Diccionario Historico»-jában, Spanyolország híres festőinek jegyzékében.

Azon művek lajstromát, melyek a mostani

kultuszminiszter, gróf Apponyi Albert tevékeny kormányzása alatt szerettek meg a régi képtár számára, a felsoroltakkal egyáltalán nem merítettük ki. Ezúttal csak a spanyol osztály gyarapítását beszéltük meg. Azonban tudnivaló, hogy képtárunk újabb elsőrangú angol és hollandi festményekkel is gazdagodott. Gainsborough, Raeburn, Hobbema, Abraham van Beijeren, Jan Davidsz de Heem — tehát mind oly mesterek, kik egy előkelő gyűjteményből sem hiányozhatnak, a mely sülyt helyez arra, hogy a festészet történetéről lehetőleg teljes képet adjon — most már nálunk is méltón vannak képviselve. Ezeket kívül törekvésünk — és nem kisebb mértékben — kiterjedt arra is, hogy azon XVIII. századi magyar festők műveiből, kik múzeumunkban még nem tanulmányozhatók, szintén megszerezünk egyet-mást, a mi még megmenthető. Így sikerült Bogdány Jakabtól, kinek műveit a múlt évben mi fedeztük fel Angliában, három darabot megvásárolnunk és ezekhez sorakozik még ugyanezen mesternek az a négy képe, melyeket Nemes Marcell, az ismert műpártoló ajándékozott intézetünknek. Hasonlóképp birtokunkba jutott egy másik régi magyar művésznek, a Bogdány Jakab leányát nőül vett Stranover Tóbiásnak két jellemző képe. Mindezen művekről egy későbbi cikkben bővebben óhajtunk szólni, most elégedjünk meg vele, hogy névszerint reájuk utaltunk.

A régi képtár további czéltudatos kiegészítése a jövő feladata. És nem szabad egyetlen alkalmat sem elszalasztani, sem bármely áldozattól visszariadni, ha majd egy Velazquez, egy Tizian vagy egy ifj. Holbein megszerzésére lesz kilátás, — a három főmesterre, a ki nálunk még hiányzik. Am mi reménykedve várjuk az elkövetkezendőket és teljes bizalommal tekintünk a jövőbe. Nem kételkedünk benne, hogy mikor nagy kulturális kívánalmak teljesítéséről lesz szó, gróf Apponyi valóságos és közoktatásügyi miniszter és Wekerle miniszterelnök továbbra is készek lesznek a képtár vezetését feladatának betöltésében minden rendelkezésükre álló eszközrel támogatni.

Dr. Térey Gábor.

ELÁRVULT HÁZ...

Elárvult ház a falu végén...
A kertje gazos, virágtalan.
Szomorú jávor áll a kapu mellett
S a néma házat, a pusztát keret
Nagy fekete kutya őrzi komoran.

Szomszéd vet neki alamizsnát,
A ház jó rég lakatlan áll:
Népet, mely itt vígan tanyázott,
Egy év alatt az egész családot
Kiköltöztette a halál.

E bús, fekete kutya hányszor
Nézett hány koporsó után?...
S csak néz, néz a ház kapujára,
Mintha valamit várna, várna...
Gazdáját várja vissza tán?

Hejh, holtak vissza sohse jönnek.
De, lásd, vén eb, új élet int:
A kertet már a május cizcomázza,
S majd pallér teszi rá kezét a házra
S népes-hangos lesz a ház és kert megint.

Es lesz még itt jó dolgod újra,
Ha beköltöztünk, neked is.
Nem nézsz majd oly elbűsülva
A rőt kereszt felé az útra,
A mely a temetőbe visz.

Vagy nem holtak várás te vissza?
De visszavárod a — halált?
A mikor beléptünk e házba,
Tán ránk is, az egész családra,
Elődeink bálorsora szállt?

S már látod itt koporsóinkat?
Mindegy; — ha jól sejtéd is ezt...
Babonássá nem babonázol,
Ha halunk kell, halnánk akárhol,
Halottak háza nem ijeszt.

A hova egy életre jöttünk:
E világ — szörnyűbb sñri ház.
Tudjuk: hol vígan-búsan élünk,
E földön ér utól a végünk
S lám születésünk még se gyász.

Rozsdás kereszt, szomorú jávor
És te is, fekete kutyaám, —
Néztek, itt mily öröm éled,
Mint költözik be boldog élet
Holtak házának kapuján!

Telkes Béla.

MYSTIKA.

I.

Az örök emberszervenésnek
Felhője szívem borong
S gyilkos hálóbba szövi lelkem
A tépelődés és a gond.

Egész világok bús siráma
Szívemben sír, jajong vadul
S a sok könny minden emberszemből
Csak az én bús szívemre hull.

Könnyek... titán kövekké válna...
Vadul csapnak lelkemre le
S úgy érzem, összezúzzák szívem,
Mely szent bánattal van tele...

II.

A bánat árnya ott sötétlik
Minden álmon, minden derűn
S a büntetés lesújt kegyetlen,
Még ott is, hol nincs szenny, se bűn.

Előle nincs, ő nincs menekvés,
Megnugvás csak az oltalom
S e megnyugvásban gyönyörűség
A szenvedés, a fájdalom...

Balla Ignác.

A HAVANNAI ÜTKÖZET.

Elbeszélés.

Irta Szebenyei József.

Arra mindig büszke vagyok, hogy a havannai ütközetben én voltam a Merrimac páncélos csatahajó parancsnoka és hogy a Terrible, a New-Orleans és a Powerful páncélosok úgy igazodtak, a hogy én a lobogót lengettem. Nyolc páncélosunk volt összesen. Négy volt amerikai, négy meg spanyol. A kilenczedik villamos gőzmotor volt, a zászlós hajó, azon intézkedett Bill Hardy, a tenger-nagy. És harcoltunk mint az oroszánok. Nagy tengerészeti szakértelemmel vívtuk meg a világtörténeti ütközetet. Két heti munkába került az előkészítés. A mig ősszlopdotuk a páncélosokat, az East folyó eldugott kis lélekvesztőt, halász csónakjait, a mig kibérelhetők a villamos motort, a mit lopni nem lehetett. Mikor végre együtt voltak a négy-négy páncélosból álló flották, egy júliusi délután megkezdődött a nagy csata. A páncélosok végén ott lobogtak az amerikai és spanyol zászlók, egy evezőrdon pedig magasan lengett a nagy csillagos, sávos lobogó és melegebb, égetőbb szél nem lengette a kubai zászlókat sem, mint a miéinket ott New-York alatt, az East folyó fodros hullámai fölött.

Mikor már beleuntunk a sok detektívkedésbe, az olasz talányokos csödbekergetésbe, az utcaközti csatákba, valami új játékot, valami vad, merész játékot kellett fölfedezni. A havannai ütközet nagyszerű dolognak ígérkezett az East Riveren. A pesti Duna kis patkocska az East folyó széles, csapkodó, taréjos, nagy hullámihoz mérten. Sok hajó kellett, mert voltunk hozzá vagy harminczan, kis 15—16 éves amerikai bitangok, a Bill Hardy vezénylete alatt. Végig loptuk a tiz mérföldes partot, mi harminczan utca-kölykök. A hol egy csónakot értünk és volt benne evező lapát, ezt — ha lakat volt rajta — lakatostul, ezvekestül loptuk el és mentünk rajta lefelé a Second Street lábához, a hol lassan-lassan

Hobbema: Tűjkép.

együtt volt a kis flotta a messze kiugró moló alatt, az oszlopok sötét hidalatti sikátorai közé rejtve, nehogy a gazdájuk rájuk akadjon. A villamosért fizettünk húsz czentet fejenként, összekunyorált, kikoplalt czenteket. Egy teljes hétig tartott a havannai ütközet. Nagy dalolással kezdődött. Mint mikor az Úv hadsereg végig masirozik a Boveryn:

Hurrah, hurrah! We bring the Jubilee,
Hurrah, hurrah, The flag that made us free!
When we sang the Chorus from
Atlanta to the Sea,
When we were marching through Georgia.

És bukdácsolt a sok kis lélekvesztő a nagy vízen, harsány kiáltásokat vitt szét a szél, a távoli kis páncélosok zászlai integettek és úsztunk szépen csatarendben, nyugodt, kiszámított harcvezetésben fejlődve a havannai öböl felé. A havannai öböl a két moló (kikötőhid) között keskeny vizszalag volt. Ott veszteltek a spanyoljaink négy csatabajával.

Késő délután volt, mire csatarendbe fejlődtünk. A nap valahol a Harlem fölött meleg sugarakat font a víz fölé, sürgő-forgó kis gőzhajók, propellerek, nagy fehér, széles hasú ferry-boatok úsztak el mellettünk lomha hatyú úszással. A szemünk csillogtak, vad tüzzel néztük hol az ellenfelet, hol a Bill Hardy villamos zászlós hajóját, a mely nyilsebesen rohant egyik páncélosától a másikig és hallottuk, a mint Bill Hardy osztogatja a parancsokat, mintha szopós korában is ellentengernagy lett volna.

Egyszerre háromszor szökött fel a csilagos lobogó a Bill Hardy motorján gyors egymásután. Ez volt a jel:

— Ki a fegyverekkel, — hangzott minden felől.

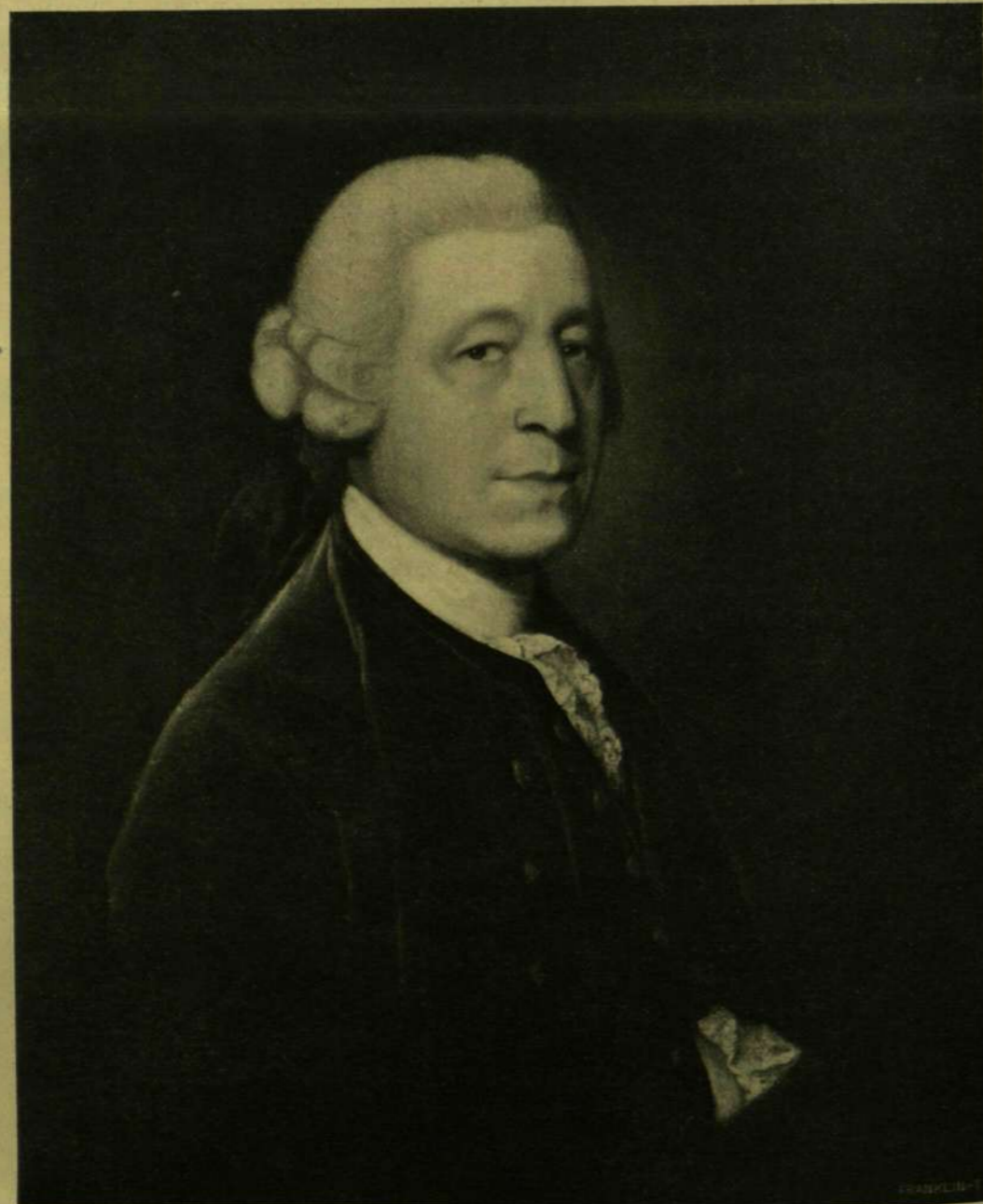
A fegyverek alatt részint hazuról elesent, részint kölesönként kisebb-nagyobb revolvereket kell érteni, a melyekhez minden tengerésznek megvolt a maga 40–50 durrogó golyója, a nélkül hogy a golyónak magja is lett volna. Durranni azonban akkorát durrant, mint egy kis kaliberű dum-dum ágyú.

A spanyolok lassan előre eveztek a Havanna öbölből, mi meg taktikáztunk és mentünk, vonultunk visszafelé, hogy kicsaljuk őket a szabadba.

— Kicsalni és bekeríteni! — volt a jelszó.
— Kimélni a löveget! — volt a második jelszó.

— Akkor löj, ha mondom!
Kiméltük a municiót és akkor löttünk, mikor a Bill Hardy mondta. A spanyolok lassan kijöttek a molók közül, a parton pedig százával álltak már az emberek és kíváncsi

érdeklődéssel várták a fejleményeket. Néhány percz mulva alig száz lépésnyire voltunk egymástól. Minden páncéloson két-két fiu evezett, egy kormányzott, a többi pedig a csónak oldalán fekvő kukucskált kifelé készen tartott revolverrel.

Gainsborough: Hotchkiss úr képmása.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI.

Egyszerre mindkét részről indiánok módjára megindult az ordítózás:

— Tüzelj! Vigyázz!

A villamos motor idegesen futkosott jobbra-balra. A revolverek füstje (rosz szagú, erős füstje volt) ott koválygott a víz fölött kétszáz yardnyira és rettenetes durrogás, pattogás, lubiczkolás, rémes csataordításba vegyült, a mint egyre közeledtünk egymáshoz. A spanyolok is elkezeredetten harcoltak. A parton állók belekiabáltak a játékba, rendőrök futkostak jobbra-balra a parton, integettek, fenyegetőztek. Mi meg harcoltunk tovább, vad lelkesedéssel. Az evezősöket felváltottuk, átadtuk a revolvereket és egyre közelebb akartunk férközni egymáshoz. A nyolcz csónak egyszerre egy ponton volt. Keringtünk, forgolódtunk egymás körül, elvesztett evezőlapátok uszkáltak a vízen. Közül pedig ott állt a zászlós villamos motor, a hátsó ülésén állt Bill Hardy és egy távesővel kémlelte a távolságot. Egyszerre mintha villamos ütést éreztünk volna, úgy hatott e kiáltás!

— He is it the cop!

Ez világosabban annyit jelent, hogy jön a rendőr. Az, hogy jön a rendőr pedig azt jelenti, hogy jön a vízi rendőr, a legsebesebb kis gőzhajó, a mely az amerikai vizeket járja, de a mely a villamos motorral nem versenyezhet. Vagy ötszáz lépésnyire lehetett, a piros lobogóját fújta a szél és dobogott, pöfögött felénk rettenetes erővel.

— Up here all, (mind ide föl) — kiáltotta Bill Hardy és a másik perczben már yankee és spanyol egy akarattal kapaszkodott föl a motorra vagy harminczan, ott hagyván a páncélosokat a víz közepén magukra, lekuporodtunk a motor padlójára, ülőkéire és vártuk, mi lesz.

Ezzel a motorral úgy voltunk, hogy a Davie Bangék motorja volt. A Davie apjától bér-

tük ki, mert a Davie tudta kezelni és úgy forgatta a kerekét, mint egy vízi sofförhöz illik. A helyzet komolysága és ünneplés volta nem kerülte el a figyelmünket. Titkos öröm ült mindenki szemében, hogy végre igazi ellenséggel kerültünk össze. Bill Hardy, a vezérünk úgy állt ott a kormányos ülésén, mint Nelson admirális állhatott valamikor a Formidable fedélzetén, a látesővel kémlelte az ellenséget és kiadta a parancsot.

— Víznek föl, teljes gözzel!

Megindultunk víznek föl teljes gözzel.

— Sok a teher, — szöjt Davie Bang, egy sorsüldözött kormányos melancholiájával.

— Nem baj, — válaszolt Bill. — Inkább itt veszünk mindnyájan, de egy tengerészünket sem teszszük ki.

— Inkább itt veszünk! — hangzott minden sarokból és a padlóról szertesét és mindnyájan éreztük ennek a lelkes, ünneplés voltát. A Behring szoros kalózai lehetnek ilyen lelkes, vad emberek. A «police patrol» (a rendőr hajó) csak úgy ontotta magából a füstöt, a nap arany sugaraival karmin vörösrre festette a vizet és mintha milliárdnyi csepp folyékony arany uszott, hullámozott volna alattunk, a mint a vizet szelve rohantunk előre. A zászlónk büszkén lobogott az üldöző felé, de úgy látszott, hogy egyre veszítünk a távolságból és a rendőrhajó mindinkább a nyomunkba ér. De azért csüggedésről szó sem lehetett. A revolvereket erős kézzel sorítottuk, Bill Hardy pedig úgy nézett farkasszemet vele, mint egy hajó orrára festett saskeselyű.

— Cease the speed! (Csökkentsd a gyorsaságot.)

És a motor sebes iramodása felényire esett. A rendőr már ott dohogott mögöttünk egy

Abraham van Beijeren: Csendélet.

revolver-lövésnyire. Integettek a piros zászlóval.

— Megállj, megállj!

— Abból nem eszel! — szöjt Bill Hardy.

Aztán kapitányi hangon beszédet intézett hozzánk:

— Fiúk! Testvéreim! Én, mint ennek a hajónak a parancsnoka soha meg nem adom magamat. A ki gyáva, azt a saját revolveremmel lövöm le. Esküdjetek, hogy hiven kitarotok a hajó mellett és a mig egy szilánkja lesz, el nem hagyjátok!

— Esküszünk, esküszünk.

Mindnyájan felálltunk, a kezünket az égre emeltük és a nap a harlemi nagy házak mögül ránk nevetett; meleg, sugaras, becéző nevetéssel.

— Lefeküdni!

A nagy, széles, motoros csónak elnyelt bennünket mindenestől. Csak a Bill Hardy délczeg alakja nyúlt ki a csónakból, mint egy zászlórúd. Amazon egy laposapokás rendőrtiszt állt a hajó orránál, hosszú látesővel kémlelt bennünket, olykor-olykor hátrafordult és parancsokat osztogatott. A gőzös meg jött nyilsebesen utánunk, mint egy kis veszett fox-terrier, dühösen, zihálva. Még mindig félsébséggel mentünk, pedig már alig volt köztünk távolság. Izgatottan vártuk a Bill Hardy parancsait.

— Siessünk, siessünk!

— Teljes gözzel előre! — kommandirozott Bill és a csónak zökkenve, ágaskodva, vad iramodással kapaszkodott bele a hullámokba.

— Vigyázz, sortűz! Cél! tüzelj!

Vagy huszonöt revolver egyszerre sült el, ágyúszerű rémes dördüléssel és az üldöző hajót elnyelte a mögöttünk uszkáló füstfelhő. Aztán láttuk, hogy a rendőrtiszt eltűnt a hajó orráról.

— Lelőttük! Lelőttük! — hangzott mindenfelől, noha magja nem volt a golyóinknak, nagy sikert tulajdonítottunk az első lövésnek. A rendőr meglátsította a járását is és mi pillanatról-pillanatra távolodtunk tőle. A motorunk szinte nyelte a távolságot és most már bátran lehetett folytatni.

— Vigyázz! Sortűz! Cél! tüzelj!

Megint egy sortűz következett. Aztán megint egy és így ment ez egymás után, mint a valóságos havannai ütközetben, elkezeredetten. A Bill Hardy meg rendelkezett:

— Jól czélozni! Egy golyó se veszzen kárba. Ki kell lyukasztani az ellenséget. Léket neki! Cél, tüzelj!

A rendőr egy darabig túrta a lövöldözést, de aztán ő is ijeszteni akart, vagy felemelkedett a helyzet magaslatára, — nem tudom, hogy volt, — de a tizedik sortűz után egyszerre onnan is elhangzott két lövés és a motor körül hallottuk is, a mint süvítettek a kis ólmok, füttyöltek a levegőben.

— Hajrá! Sortűzet nekik!

Raeburn: Murchisonné képmása.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI.

A revali városháza.

AZ ANGOL KIRÁLY ÉS AZ OROSZ CSÁR REVALI TALÁLKOZÁSÁHOZ. — Underwood and Underwood fényképe.

— He is it another Cop! (Jön a másik rendőr). Most már fenn jártunk valahol a 97-ik utca táján, a hol a másik Police Patrol székel, a mely bizonyára észrevette a hajszát és elindult elébünk. Közben erősen esteledt, a propellerek ijedten húzódtak félre, a halászcsonakok megálltak és bámulva várták a nagy ütközetet. Mi ott álltunk a két rendőrhajó közt, körülbelül egyforma távolságra és bambán néztünk Bill Hardyra, várva a parancsot.

— Irány a dockok! — hangzott a kommandó és kereszbe szeltük a vizet a kikötő mólók felé, míg a két ellenség lassan sompolygott utánunk, az ő bekerítő taktikájukkal.

— Jobbra-balra sortúz! — parancsolt Bill Hardy és lödöztük a két rendőrhajót, mint a spanyolokat lödözték Havanna alatt.

Most következett a dolog veleje. Lassan haladtunk a part felé, a rendőrök utánunk megvártuk, míg egész közel érnek hozzánk, a mikor egy hirtelen kanyarulattal nyilsebesen siklottunk el a part mellett. Egy hajszálnyi hiba volt, hogy az egyik rendőr oldalba nem ért bennünket, de mire lomha fordulással utánunk fordult, már ötven yardnyira úsztunk lefelé, kétszeres gyorsasággal viznek lefelé, magunk mögött hagyván a két üldözőt. Még egy sortüzet nekik, aztán előre teljes rohanással a harmadik utcai kikötő felé, a Daviék vizébe, a hol elnyelt bennünket a sötétség és a hova nem tudott bevilágítani a kis folyam-reflektor, sem a vörös lámpa. A csónakot bevittük a kikötőbe, aztán zsibadt lábakkal, fáradtan, az izgalmaktól kimerülve ballagtunk szólanul hazafelé harminczan, tengerészkatona, dicsőséges ütközet után.

— Senki sem esett el? — kérdezte Bill Hardy.

— Senki!

— Mi legalább egyet megöltünk, még pedig a kapitányukat, — szolt meggyőződéssel. — Pedig ketten voltak egy ellen.

— Az este ráfeküdt a kis bitang csapatra, a hogy vizesen, szemünkre húzott sapkákkal lépdeltünk a zsufozt, nyüzsgő, lármás utcákon végig, hazafelé, vacsorázn.

A BÜVÖS ERSZÉNY.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta KRÚDY GYULA.

Az akadémiai összejövetelek idővel, midőn a frúcska növekedett, nem mindig végződtek általános verekedéssel. Viczky Eduárdban sohasem ébredt fel ősei kegyetlen szelleme, a midőn ki-

rohant szolgálival a kapun és szétverte a hetyvadásokat a piacon. Sőt a mulatságok sem voltak többé olyan jóízűek, mint azelőtt. A gyermek, a ki szomorú bölcsességével csendesen gunnyasztott az asztalfőn, egyetlen tekintettel meg tudta fekézni apját és annak cselédeit. Viczky néha magánkívül rohant ki a pajtából és felhőrdült az éjszakában:

— Ez a gyerek megöl a szemével. Szeretném megfojtani!

Lassan-lassan gyűlölni kezdte a fiát, míg máskor szinte megadással roskadt a gyermek lábához. Csókolgatta a kezét és hízkelve mormogta:

— Te szerencsésebb, boldogabb leszel, mint én, mert te szép vagy és jó vagy. Olyan szép vagy, mint az angyal.

A következő pillanatban fogcsikorgatva emelte a levegőbe a fiút és vadul ordította:

— Félzs-e télem? Félj télem, mert nem én vagyok az apád.

A kis Viczky nyugodtan nézett az apja szemébe:

— Nem félek téled, mert te vagy az apám.

Viczky Eduárd leeresztette a gyermekét a földre és megtörtén, lehajtott fővel kullogott tova.

— Olyan bátor, mint én. De mégse... mégse az én fiam.

A mikor ilyen hangulatban volt, akkor búbanatos ment végig a városon és aranyakat potyogtatott arra, a merre elment. Pengtek nyomában a körmöczi csikók, míg az utca népe csapatban szaladt utána.

Blásik mérgesen kiáltott fel:

— Hát akkor mi az ördögöt fogunk ezután csinálni?

Rigó letette a kupát, a melyből éppen ivott és csufondárosan kérdezte:

— Talán bizony azt is megtiltotta az úri, hogy igyunk?

— Így bánnak a régi hűséges cselédekkel! — tódította a bolond és méltatlankodva fordított hátat gazdájának.

Vészes fény csillant fel Viczky szemében, a keze ökölbe szorult... De ez volt energiájának utolsó fellobbanása. Hiányzott a látóhatárról az a selymes hajú, szomorú gyermek, a ki erőt adott volna neki ahhoz, hogy kiverje házából az egész társaságot. Ijedten nézett a Blásik János haragos arczába:

büntetés alá, mert a bolond szenvedélyes kitarással próbált csalni a csalhatatlan társaságban. Olykor annyira felszaporodott a kitéltendő büntetések száma, hogy az ajtó megtelt krétarovással. A cigánynak egy-két esztendőre előre voltak kikötései, míg Rigó gyakran sétálgatott félbajússzal, a melyet kártyavesztésé fejében levágtak társai. Így tartott az addig, a míg Viczky Eduárdnak egyszer megint jó kedve kerekedett és a társaság élve az alkalommal, lekasztotta sarkáról az ajtót és bemutatta a följegyzett rovásokat a gazdának. Viczky kaczagva nyúlt erszényébe és kifizette mindenkinek a veszteségét.

Az udvartartás tagjait ilyenkor napokig nem lehetett otthon látni a Viczky-házban. Éjjel-nappal az «Arany Bányá»-ban ültek, a míg utolsó huszasukat is eljátszották. Akkor szomorúan tértek vissza az Asylumba és kezdődött a játék újra előlről a testi büntetésekben, midőn a legutolsó ruhadarabot is elnyerték egymástól.

... A mikor ez történt, akkor a kis Viczky Gábor már a debreczeni kollégiumnak volt a növendéke. Az apja kibérelt neki egy egész házat Péterfián és berendezte úgy, mintha egy királyfi számára rendezné be. Hátsólvat vett neki és három nevelő is buzgólkodott a kis Viczky mellett.

— Hadd tanuljon a gyerek, — mondogatta otthon a megyei kaszinóban, — legyen okosabb ember, mint az apja.

Az akadémiai multságokon pedig így emlegette a fiát:

— Gáborka francziául tanul! Hamza, tudsz-e te francziául?

— Az öregapám sem tudott, — felelt a cigány vigyorogva.

Blásik Jánosnak nem tetszett a dolog.

— Minek az a sok tudomány, az úrfinak? Rontja vele az egészségét. Mikor van neki miből megélni!

Viczky Eduárd titokzatosan mosolygott.

— Ki tudja? Hátha nem lesz neki miből megélni. A pénz nem boldogít.

Majd komoran lehajította a fejét, mint mikor elgondolkozott és öklével a derekán függő zöld erszényre csapott:

— Ez nem boldogít magában. Néha olyan a pénz, mintha átok tapadna hozzá... Én például sohasem voltam boldog.

Felkapott egy kupát és a falhoz csapta, hogy behorpadt az oldala:

— De nem is akartam boldog lenni soha! — kiáltotta vadul és a szeme vérben forgott.

Blásik, a ki már ismerte urának a hangulatait, szolgálatkészen kérdezte:

— Elküldjek a cigányokért?

— Nem, — intett lehajtott fejjel Viczky Eduárd. — A fiúnak megígértem, hogy nem... Sohasem.

Blásik mérgesen kiáltott fel:

— Hát akkor mi az ördögöt fogunk ezután csinálni?

Rigó letette a kupát, a melyből éppen ivott és csufondárosan kérdezte:

— Talán bizony azt is megtiltotta az úri, hogy igyunk?

— Így bánnak a régi hűséges cselédekkel! — tódította a bolond és méltatlankodva fordított hátat gazdájának.

Vészes fény csillant fel Viczky szemében, a keze ökölbe szorult... De ez volt energiájának utolsó fellobbanása. Hiányzott a látóhatárról az a selymes hajú, szomorú gyermek, a ki erőt adott volna neki ahhoz, hogy kiverje házából az egész társaságot. Ijedten nézett a Blásik János haragos arczába:

— No, ne haragudj, édes Jánoskám, — mormogta. — Hivásd a cigányokat és mulassunk, ha nektek is úgy tetszik.

Ezen az éjszakán ismét verekedéssel végződött az akadémiai összejövetel. A házigazdát alaposan helybenhagyták cselédei. Özvegy Viczky Lászlónak kellett átkiabálni a kerítésen, hogy az ütlegetést abbahagyják a hűséges szolgák.

— Úgy kell az ilyen osúnya cigánynak! — kiabálta felháborodva a bolond és Viczky Eduárd szomorúan bólintott.

A mint a kis Gábor elkerült a háztól, azóta a dinom-dánom egy napig sem szüntelt. Viczky Eduárd már jóformán tehetetlen volt magával. Valami belső kór rohamosan örölte az életére. Mintha fogatékán lett volna mécesében az olaj. Az élete lángja már csak pislogott, hamvadozott, minden nappal közelebb lépett a sírhoz. Mintha annak a gyermeknek a távozása magával vitte volna mindazokat a kötelekeket, a melyek a világhoz kötötték Viczky Eduárdot. Csak a zöld erszényhez ragaszkodott még. Arra vigyázott éjjel-nappal és a legvadabb multságban sem feledkezett meg róla.

Karácsony tájékán már nem tudott az ágyból felkelni. Befogatott és szánkót küldött Debreczenbe, hogy jöjjön haza a gyerek az ünnepekre.

Másnap már otthon volt Gábor.

Megnyúlt, megnövekedett a gyerek, a mióta nem látta. Az iskolai élet bizonyos férfiaságot kölcsönzött lényének és Blásik János önkéntelenül kezét csókolta neki, a mikor a szánból kilépett.

— Jól viseltük magunkat, kis úri, mióta el tetszett menni, — sunnyogta bátorlalanul.

Viczky Gábor szürkés-kék szemével hidegen mérte végig az udvarmestert.

— Az apám azt írta, hogy bántottátok. Azért meglakoltok.

Aztán hátat fordított az alázatos Blásiknak. Az apa és fiú között meleg, szeretetteljes volt a viszonylatás. Gábor leült az ágy mellé és megfogta az apja kezét.

— Hogy vagy? — kérdezte, mintha éppen olyan felnőt ember lett volna, mint az apja.

Viczky Eduárd csóválgatta a fejét:

— Nem a legjobban vagyok. Az éjjel a fekete kakással álmodtam, a mely az apámat is elvitte. Minden Viczkyt a fekete kakas visz el.

Reval a Szent Olai-toronyból nézve.

Benne van a család történetében. Majd egyszer te is álmodni fogsz vele...

— A fekete kakással?

Viczky felnyitotta bággyadt szemét.

— Azzal. Egy régi családi legenda emlegeti először a fekete kakast. Egy Viczky, ha jól emlékszem, Kázmér, Zsigmond király udvarában szolgált, mert abban az időben a Viczkyek még jó barátságban voltak a királyokkal. Mások is szolgáltak a király udvarában, nemcsak Viczky Kázmér, de Viczky volt közöttük a legnevezetesebb. Neki volt a legtöbb pénze, néha még a királynak is adott kölcsönt, ha az megszorult; ő volt a legdaliásabb, legszebb lovag Budán. Nem volt olyan asszonysziv, a mely a látására meg ne remegett volna, mint a falevél a szél sóhajtására. Viczky Kázmér azonban nem törődött az asszonyokkal. Hej, boldog, hatalmas emberek voltak abban az időben még a Viczkyek. Pénzük, boldogságuk, mindenük megvolt, mert nem tudtak erőt venni rajtuk az asszonyok, az ördög őrszemei. Az ördög, ha valakit meg akar fogni rabszolgájának, szép asszonyt küld elébe. Óvakodj a szép asszonyoktól, Gáborkám. Inkább

keresd a kevésbé szépét, mert annak kevesebb hatalmat kölcsönzött az ördög a magáéból. Viczky Kázmér, a kiről most beszéllek, olyan okos ember volt, hogy az asszonyfélelőből még csak a csúnya se kellett neki, a szépre meg éppen rá nem nézett. Törték a fejüket a budai asszonyok, az ördög törette velük, hogyan vehetnék birtokukba a jeles vitézt. Az asszony mindig azt kívánja meg, a mit nem szabad, a mi lehetetlen. Sokáig semmit sem tudtak kitalálni a vitéz legyőztetésére. Végére az egyik asszony, a ki félig-meddig boszorkány volt, fekete kakas alakjában látogatta meg a vitézt. Odaszállott minden reggel a Viczky ablakába és ott kukorékolta neki, a míg csak fölébredt. Viczky későn fekvő ember volt és így módfelett boszantotta a kakas korai megjelenése. Próbálta karddal, buzogánnyal elnémítani a kakast, de az sérthetetlen volt. Egy hajnalon aztán hálót vetett a fekete kakasnak és elfogta.

— No, most megsüttek és megeszlek, beste lelke, — kiáltott fel Viczky Kázmér. — Az én álmomat többé nem háborgatod.

Ősszekötözte a kakas lábát és ment tüzet rakni, hogy majd megsüti a kakast.

A mikor legjavában élesztgetné a tüzet, egyszer csak megszólal a háta mögött a fekete kakas.

— Ne süss meg engem, édes Viczkym, mert én vagyok a szép Holubánné.

— De bizony megsüttek. Éppen azért süttel meg, mert te vagy a szép Holubánné.

Így beszéltek még akkor a Viczkyek.

A fekete kakas csak tovább könyörgött:

— Ne bánts engem, édes Viczkym, rabszolganód leszek egész életemben. Soha el nem hagylak, jó étellel traktállak és puha ágyat vetek neked, a mikor nyugodni térsz.

— Nem kell nekem sem a főzted, sem az ágyad. Nekem a te haláloed kell, mért, mert nem hagysz sohasem aludni.

— Azért nem tudsz aludni, mert szerelmes vagy belém, Viczky Kázmér. Olyan szerelmes, mint én beléd.

Erre csak ránézett Viczky a fekete kakasra.

— Igaz biz', mintha egy kicsit szerelmes volnék a szép Holubánnéba. De az nem baj. Éppen azért kell meghalnod, mert az apám arra tanított, hogy sohase legyek szerelmes asszonyba. Vagy ha mégis az lennék, tépjem ki a szívem darabonkint. Tépjem ki addig, a míg egyetlen izzel is asszonyé.

A felső városrész Revalban.

AZ ANGOL KIRÁLY ÉS AZ OROSZ CSÁR REVALI TALÁLKOZÁSÁHOZ. — Underwood and Underwood fényképe.

Goya: Bermudezné képmása.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI.

— Jaj, be bolondra tanított az apád, Viczky öcsém, — kiáltotta a fekete kakas. — Nem tudta a te apád, hogy mi az asszonynak szerelme . . .

— Sohasem akarták azt tudni a Viczkyek.

— No hát én majd megtanítlak reá. Az asszony szerelme olyan, mint az idő napszállat idején, midőn a hold és a nap az égboltozat két oldaláról néznek egymásra. Már félig besötétedett, de mégis világos van; már fölébredt

az esti szél a bokrok között, de még langyos fuvalma; a fülemile már megszólalt, de a baglyok még hallgatnak. Olyan ez az idő, mintha álmodná az ember. Az ég itt rózsaszínű, amott ezüstszürke. A föld néma és mégis csókok, sóhajtások hangzanak a szélben. És a parton a nagy Duna felett halkán énekelni kezdi egy halász az ő nótáját. És midőn elhallgatott, akkor a távolból, egy messzi csónakból felel valaki a dalra. A habok csendesen surrannak

— Hallottad-e már a dunai halászt énekelni, Viczky?

— Sohasem hallottam.

— Ezentúl mindig fogod hallani, mert reá figyelj. Hát a fülemile furulyázott-e már kered bokrai között?

— Soha.

— Pedig minden este énekel neked, jó Viczky, csak eddig nem hallottad. A csillagokat ismered-e? (Folytatása következik.)

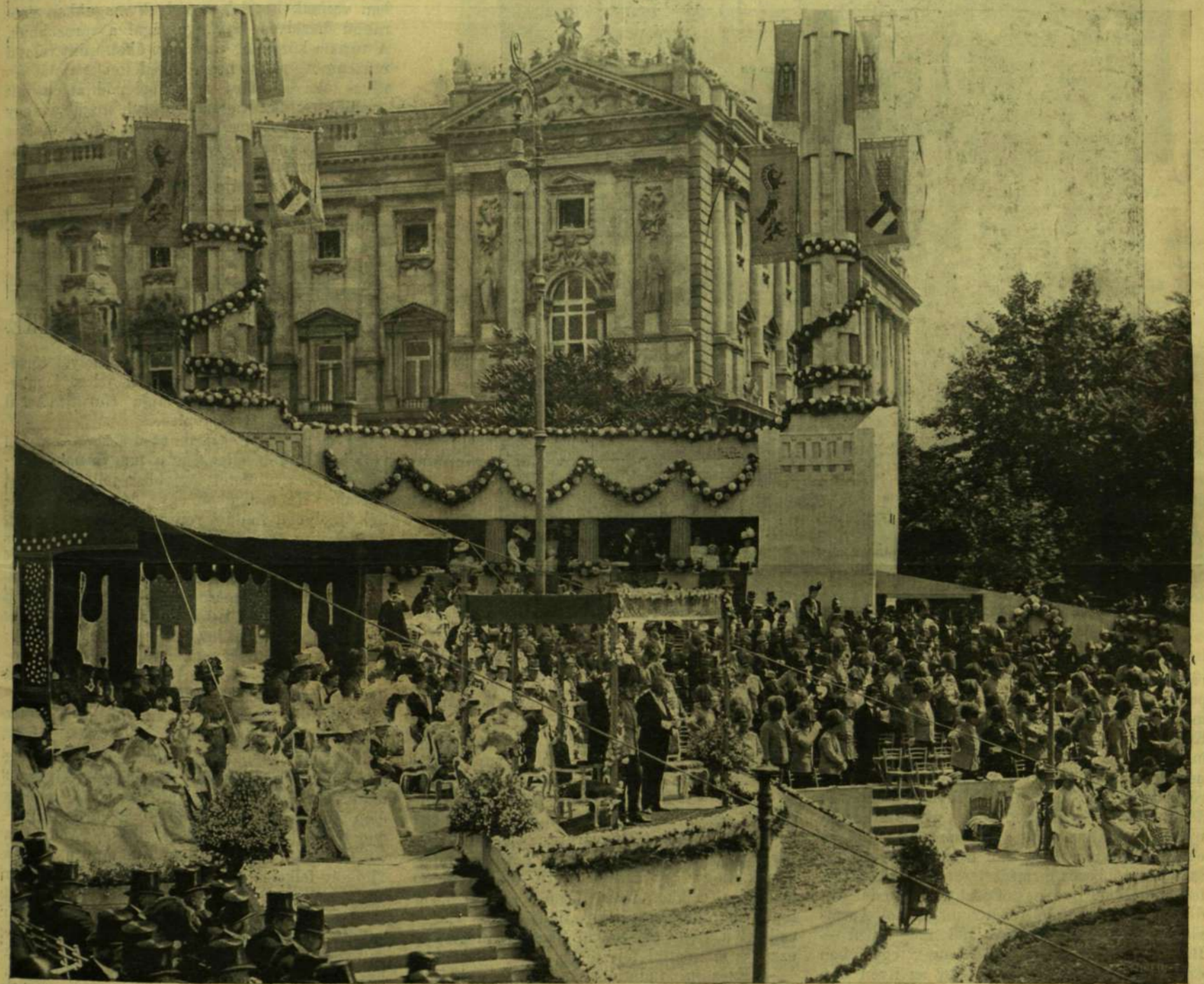
A HÉTRŐL.

A rendőr. Még egészen friss a sirja a szegény Szűcs III. Józsefnek, a kit beretvával végzett ki egy csavargó-muzsikus és most megint egyszerre, egy napon négy közrendőrnek kellett véres csatát vívnia a társadalom, a rend, és a közbiztonság ellenségeivel: tolvajokkal, útonállókkal, a nagyváros garázda seregével. Az állandó, a nagy küzdelem az intézményes rend és azok között, a kik miatt ezt a rendet körülbástyázni kellett, úgy látszik vehemensebbé vált, a mi azt jelenti és mutatja, hogy az egyik nagyobb energiával találja magát szemben a másikkal. Ez a küzdelem megvan a világ minden nagyvárosában, a hol a sok százezer ember között egész se-

zik az érthetetlen dolgok sorába. Ha minálunk másként áll a dolog, mint Párisban és a budapesti rendőr jobban vigyáz a polgárok életére, biztosságára, épségére, mint a magáéra, ez olyan dísz neki, a mit hálás lélekkel kell megbecsülnünk. Ez a megbecsülés és elismerés igazán a legkevesebb, a mit adhatunk olyan embernek, a ki az életét tartja állandó kockázatban a mi jószágunk biztosságáért, sőt az éjszakai pihenésünk zavartalanágáért!

Művész-lelkek. Borzasztó az, hogy milyen bőséges nálunk az öngyilkosságok krónikája! Úgy dobják el maguktól az életet, mint egy cigarettát, a melyet nem érdemes szívni. Valóságos tolongás van ama bizonyos kapuhoz, a melyen vissza nem jött még soha

nem abban, a mi többet mond ezeknél a leveleknél: a művészetükben. A ki az utolsó három esztendőben látta a képeket a tárlatokon (olyan képek voltak, a melyeket észre kellett venni) annak alig van szüksége a hátrahagyott leveleikre, hogy őket és sorsukat megérthesse. Ezekben a képekben — nem talentum, hanem lélek dolgában — csodálatos harmónia szólt meg. Nem ugyanaz a kéz, nem is ugyanaz a tehetség, de mintha ugyanaz a lélek alkotta volna őket. Az erősebb tehetség talán a férfi volt, de karakterben, sajátosságban, meggyőződéssel a leány talentuma tökéletes mása az övének. Nem esoda, inkább törvény, hogy ezek a fiatalok megszerették egymást. Igen — igen boldogoknak kellett volna lenniük egymással, de éppen ez a nagy harmónia a magyarázata

AZ UDVAR ÉS A TÁBORNOKI KAR A CSÁSZÁRI SÁTOR KÖRÜL; KÖZÉPÜTT AZ URALKODÓ DI KLOTZBERGGEL, A RENDEZŐBIZOTTSÁG ELNÖKÉVEL.

A BÉCSI HÓDOLÓ DÍSZMENETBŐL. — Lechner fényképe.

rege verbuválódik azoknak, a kiket természetesen hajlandóságuk, az erkölcsi érzék fogyatékossága, valamely romboló szenvedelem, esetleg a szerencsétlenség vagy a nyomor a társadalmi békés elhelyezkedés határain kívül sodor és állandó hadsereget szervez belőlük a bűn számára. Hogy milyen hatalommá lehet ez a sötét had, erről állandó rovatban keseregnek a párisi lapok, a hol az apasok hadserege, és pedig minden ízében organizált hadserege valóságos rémuralmat tart fön és a közbiztonság fogalmát is kitorlülte a város egy igen jelentékeny területéről. A francia lapok nyíltan vádolják a rendőreiket, hogy semmire se vigyáznak jobban, mint — ezzel a hadsereggel való jó viszonyukra. A mi nem jelent még korrumpáltságot, csak azt jelenti, hogy a serjeant de ville is ember és ő is — félti az életét. Még pedig jobban félti a magáét, mint a másét, a mi szintén nem tarto-

senki. Egyre-másra vetik magukat a sirba: öreg ember, gyermek, daliás katona, összeülkezett szerelmes pár, szegény és gazdag, beteg és egészséges: mind úgy érzi, hogy nincs itt több semmi keresni valója, számára csak egy világ van még — a más világ. Ime rövid negyvenöt óra krónikája: megöli magát egy közel hetven esztendő, gazdag öreg úr, mert — gonoszoknak találja az embereket és nem akar közöttük élni; golyót röpít a szívébe egy diák, mert fél a vizsgától, egy másik diák, mert az anyja nem akar pénzt adni neki; a folyóba veti magát egy fiatal katonatiszt, mert adósság nyomja és átlőtt mellel roskad egymás mellé egy lelkes, ifjú művészpár, mert — igen nagyon szerették egymást. Ezeknek a tragédiája a legérdekesebb és a legnyitabb, mert karakterüket, lelküket, véres sorsuk mozgató energiáit élénk tarták — nem a leveleikben, a melyeket hátrahagytak, ha-

annak is, hogy végzetes ok nélkül is végzetesen boldogtalannak érezhették magukat. Hiszen igazában csak türelemre lett volna szükségük, megalkuvásra nem mással, csak — az idővel és ideje van annak, a ki fiatal: de ennek a két művészléleknek a meggyőződése — erről megint a képek tehetnek tanúságot — nem ismerte a megalkuvást. A fölfogásukban, minden vonalukban, a mit papírra vagy vászonra vetettek, fanatikus határozottság van, szinte tragikus eltökéltsége az ösztinteknek. Az ilyen emberek nem tudnak se túrni, se várni, se megalkudni. Már pedig az élet türeit, várását és megalkuvást követel: csak a halál az, a minek nincs szüksége megalkuvásra. Egy ritka nagy harmónia omlott itt össze, szép színek pusztultak el, de inkább áldozatai a maguk mezevéségének, mint az akadályának, a mely közöttük állt, de — nem leküzdhetetlenül.

AZ EPERJESI VÉRTANUK EMLÉKE A KOLLÉGIUM FALÁN.

D. vád. jenghepe.

Végtek. Volt idő, még pedig nem is oly rég, mikor hét nem mulott a nélkül, hogy panaszkodjunk ne kellett (?) volna azért, mert elikkasztottak belőlünk valamit. Nem a Kecskeméthy Győzők műveleiről szólunk, a melyek a zsebeket, hanem a roszhiszeműségnek és még sürűbben a tudatlanságnak azokról a produkciójáról, a melyek a térképünk dezmálták meg. Idegen, főként pedig francia újságok minduntalan eladományozták hol az egész Magyarországot, hol meg valamelyik részét, a legtöbbszór természetesen Ausztriának. A legpazarabbul Budapestet osztogatták, odaajándékozván a mi szép fővárosunkat, hol Ausztriának, hol Romániának, hol meg éppen — Bukarestnek. Volt már alkalmunk egy ízben ezen a helyen elmondani, hogy az ilyen lap-szokoson nincs miért se bosszankodjunk, se röstelkednünk. Bosszankodni nem érdemes, mert a térképen ezek a tévedések nem változtatnak. Budapest se Romániának, se Hispaniának oda nem ajándékozhatja se egy könyvirő, se egy újságíró: röstelkedni pedig csak annak van oka, a ki nagykorú lett a nélkül, hogy tudná, hol fekszik egy ezeresztendő nagy európai ország és egy milliós lakosságú európai város. Ő keseregjen a tudatlanságán: ne mi. De a kiknek mégis fájnak ezek a dolgok, azokra most ime esőtől hull a — vigasztalás. A kedves francia újságok nemcsak, hogy nem szedgetik már el tőlünk a városainkat, hanem gavallérosan rekompenzálnak is bennünket. Most a legutóbbi hét folyamán két nagy adományt kaptunk két igen elterjedt francia lap-tól. Az egyik, a híres, *Matin* Prágát teszi meg «Magyarország egyik legszebb városának», a másik még bőkezübb, az *Eclair* egész Romániát nekünk adja, talán kárptólásul azért, mert a romániai iskolákban használt térképek tudvalóleg Magyarországot egész Debreczenig beléharapták az oláh királyságba. Lehet azonban, hogy nem is ezért, csak tisztán — gavallériából. Ismétljük, mi azt se vettük tragiku-

san, mikor a művelt és iskolázott Nyugat nagy lapjai belőlünk adogattak: attól se vagyunk tehát elragadtatva, ha most nekünk ajándékoznak. A mit elvettek tőlünk, az se volt az övék, a mit adnak, az se az övék. Megtisztelve meg épenséggel nem vagyunk, mert ha a *Matin* meg az *Eclair* nem tudják, hogy se Prága, se Románia nincsenek Magyarországon, akkor ez csak azt bizonyítja, hogy nem tudnak többet Magyarországról, mint Prágáról vagy Romániáról. Talán két esztendeje annak, hogy egy Saltier nevű földrajz-tanár igen éles cikket írt a *Rappel* című párisi lapba honfársai tájékozatlanságáról. Ezt a cikket a nem ok nélkül haragos professor ezzel a mondattal fejezte be.

— Ez a mi tudatlanságunk a geográfiában egyenesen szegénytelen; meglátszik rajtunk, hogy — *Napoleon óta nem járunk a külföldre!*

A budai hegyvidék egyik legszebb pontján, a János-hegyen kilátó-tornyot építenek, a mely mellett, hogy róla is csodaszép látvány tárul, maga is az építőművészet megnevezni való alkotásának terveződik. Ez alkotás gondolatának is megvan a maga érdekessége. Idegen emberek elméjében fogant meg és idegen emberek lelkesedésének melegében kezdett tetet ölteni. Még pedig olyan idegen emberekben, a kiknek a mesterségükhöz, a boldogulásukhoz tartozik, hogy megismerjék, illetve fölismerjék egy hely vonzó és fejlesztető karak-terét. A hotelesek nemzetközi kongresszusának fogjuk köszönhetni a fővárosnak ezt a legújabb díszét. Nemcsak az idea volt a kongresszus, hanem a megvalósítás kezdő-munkája is. A tagjai adtak össze egy jelentős summát, a melyhez aztán a főváros egy még jelentékenyebb összeggel járult. Ennek a kilátó tornyának tehát meglesz az az érdekessége is, hogy egy — czéhnek köszönhetjük,

a mi sehoh a világon nem olyan ritkaság, mint Budapesten. Európa más nagyvárosaiban, főként Németországban, Franciaországban és Olaszország felső részében egész serege van a művészeti meg város-szépítő alkotásoknak. a melyeket egy szakma, egy czéh adott a köznek, a legtöbbnyire természetesen azzal a tendenciával, hogy vele valamelyik kiválóságának az érdemeit megörökítse és fölmagasztalja. A mely tendencia természetesen semmit se von le ezeknek az alkotásoknak az értékéből, mert hiszen egy szép szobor vagy emlékmű mindig közös, értékes kincse és díszje az egész városnak, a melynek falai között emelkedik. Újabb időben főként a hotelesek czéhe az, a mely már a mestersége természeténél fogva is a legalkalmasabb rá, hogy igen sokat tegyen egy város szépítésére. Svájcban vannak hotelek, a melyek magukban elsőrangú díszei és látványosságai a városoknak. A turista-közönség úgy nézi őket, mint valami múzeumot vagy híres fejedelmi palotát és nincs oka sajnálni a — belépődíjat, a mit szednek tőlük. Ha megvalósul majd a nagy terv, — a melyhez a természet bőven kínálja minden szükséges föltételét. — hogy Budapest átförmálja Európa leghatalmasabb világ-fürdőjévé, bizonyára nekünk is lesznek hasonló érdekességeink, addig pedig érjük be a gyönyörű — kilátással, a melynek az alkalmazosságát derék hoteleseinél szerzik meg számunkra.

AZ EPERJESI VÉRTANUK EMLÉKE.

Annak a gyászos korszaknak, melyet történetünkben I. Lipót uralkodása jelez, leggyászosabb és legvéresebb lapja *Carafa* Antal tábornok eperjesi szereplése.

Ez a nápolyi származású szerencselovag volt legadázabb ellensége a magyaroknak. Kérlehetetlen gyűlöletét legjobban jellemzik saját szavai: «Ha testemben egy olyan eret találnék, melyben hajlam rejlik a magyarok iránt, én azt kimetszeném s tüzzre vetném». Mikor az országban a nyugalom sehogysem akart helyreállni, tőle kértek tanácsot s ő az elégettségnek megszüntetését csak úgy tartotta lehetségesnek, ha megtörik a protestánsoknak még meglévő hatalmát. A tanácsot követték: elszedték a protestánsok templomait és iskoláit, *Carafa* meg Kassáról Eperjesre tette át hadiszállását, mert Eperjest tartotta a Thököly-párt legfőbb fészékének s azt hitte, hogy az összeesküvés szála itt futnak össze.

Éppen akkor indított meg Eperjes gazdag evangélikus polgársága gyűjtést, hogy elvesztett templomai helyett újat építhessen. A gyűjtés élén Zimmermann Zsigmond, a város leggazdagabb polgára és apósa Keczer András, a vidék egyik legelőkelőbb ura állott, kik a Thököly-felkelés idejében, a város ostromakor nagy szerepet játszottak. *Carafa* a gyűjtést ürügynek tartotta s azt hitte, hogy be nem vallott ezélya Zrinyi Iona támogatása. Elfogatta tehát őket s velük együtt Baranyai Ferenczet, Raucher Gáspárt és Weber Frigyes-t. Mivel azonban a legvalószínűbb kinzöszkötők sem tudták belőlük beismerő vallomást kicsikarni, gondoskodott arról, hogy törvényes formák között juttassa őket a vörpadra. Tanúi nem voltak, tehát szerzett tanukat, kik között a legnagyobb szerepet a hírhedt Újhelyi Erzsébet játszotta, a nép nyelvén Tábort Erzséket, ki mint markotányos járta be annak idején a kurucz tábornok, most pedig csapszékét nyitott Eperjesen. E fieslett nő vallomása volt a halállos ítélet alapja, melyet a király jóváhagyott. 1687. évi márczius ötödikén, d. e. 10 órakor a kollégium előtti tereen végezték ki az áldozatokat a legembertelenebb kegyetlenséggel s felnyégték holttestüket Eperjes négy sarkán akasztófarra szegették.

A fejedelmi elismerés, mely *Carafát* jutalmazta, a nagy súp, mely az áldozatok vagyonából őt illette, véres munkájának folytatására bírták. Hiába intette meg őt a nádor, ügyet sem vetett rá s egymás után hurcolta mindenre kész bírósága elé Keczer Gábor, Keczer András fiát, Sárossy Mártont, ennek sógorát, a gazdag Fleischacker Györgyöt, a tudós Medveczky Sámuel és Schönleib Györgyöt, kiket márczius 22-én végezték ki s nem sokkal rá

a többieket: Feldmajer Simont, nagyidai Székely Andrást, Bezegh Györgyöt, Radvánszky Györgyöt, Weber Frigyes és Dánielt, Palásthy Gábor, Feja Dávidot, Kassa város híres bíráját, Lányi Samut, Kovács Györgyöt, Bertók Jánost, egy Fazekas nevű rozsnói embert, egy lelkeszt, két szolgát, meg egy levélhordót.

Az 1687-iki országgyűlésre összesereglett rendek elszörnnyüködéssel hallották az eperjesi mészárszék történetét s a császári kormány is megelégette *Carafa* kegyetlenségét s Madridba küldte őt nagykövetnek. Mielőtt azonban ezt az állását elfoglalta volna, megörlt.

Ennek a gyászos eseménynek emlékét örökítette meg az eperjesi kollégium országos gyűjtés útján a kollégium falába illesztett emlékművel, melyet *Markup* Béla szobrász készítet. Nagyhatalú hazafias ünnep keretében leplezték le június 11-ikén a szobrot a kormány, az országgyűlés és az evangélikus egyház részvételével, hogy az utódok kegyeleto szolgáltatasson igazságot az ártatlanul elvértett vértanúknak.

S. Géza.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Ira Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

Lecsúszott az ágyról a földre s a bácsi felé tartott; melléhez szoritván balkezevel drága halottját, másik karját az öreg nyakába fonta, ezt súgva neki:

— Egy csókot, egy csókot a te Ombrettádnak, csak egyetlen egy csókot.

Piero bácsi lehajolt, megcsókolta az arcozokát, melyet a halál már keservesen elváltoztott s két nagy könnyvel áztatta.

— Nézd, nézd bácsi, — szólt Lujza. — Doktor, hozza ide a gyertyát! Igen, igen, ne legyen rosz, doktor. Nézd bácsi ezt a kineset. Doktor!

Aliprandi doktor tétovázott s még próbált ellenállni; de ebben az örült fájdalomban volt valami szent, a mi uralkodott rajta. Engedelmeskedett, vette a gyertyát s a kis hullához közelítette, mely félig nyílt szemével, kitágult pupilláival végtelen szánalmat keltett. Ez volt Mária, a kedves Ombretta, az öreg úr édesegye, a család deréje és szerelme.

— Nézd bácsi, ezt a kis mellét hogyan megkínóztuk, szegény kincsem, minő fájdalmat okozunk neki a sok dörszöléssel. A te mamád volt az, tudod-e Mária, a te csunya mamád s az a csunya doktor ott.

— Elég! — szólt az orvos határozottan, letevéen a gyertyát az íróasztalra. — Beszéljen csak a gyermekéhez, de nem ehhez. Ahhoz, a ki a paradicsomban van.

A hatás rettenetes volt. Minden gyengédség eltűnt Lujza arcából. Sötéten hátrált, halottját kebléhez szoritva.

— Nem, — sikoltott, — nem! Nincs a paradicsomban! Az enyém! Az enyém! Az Isten gonosz! Nem, nem adom neki!

Hátrált, hátrált az alkony közepéig, a házastársak ágya és a gyermek ágya között, újra kezdve hosszú nyögéseit, melyek nem látszóttak emberieknek. Aliprandi kikísérte a mérnököt, a ki reszketett.

— Majd elműlik, majd elműlik, — így szólt. — Türelemmel kell lenni. Most majd én maradok. — A teremben Ismael félrehúzza a mérnököt.

— S don Franco urat értesíteni? — szólt ez. Beszéltek a bácsival, elhatározták, hogy táviratot küldenek Luganóból, — holnap reggel, mert ma már késő volt. — A táviratban a bácsi nevében súlyos betegségről lesz szó. Eszter megírta a táviratot. A teremben volt másvalaki is: szegény Pasottin futott oda, mialatt férje elkísérte a marchesát Cressognóba. Ő is zokogott s kétségbe volt esve, hogy azt a hajócskát ajándékozta Máriaának. Be akart menni Lujzához, de az orvos, hangos sirást hallva, kijött és csendet, nyugalmat parancsolt. Pasottin kiment a loggiába sirmi. Vele jöttek don Brazzova plebános s a caravina prefektus, a kik Pasottinál ebédeltek. Később jött a castellói plebános, Intrioni, a ki sirt, mint egy gyermek. Mindenáron be akart menni Lujzához, de az orvos tiltakozott, s letérdelt a szoba közepén, könyörgött Lujzának, hogy adja gyermekét az Uristennek.

A MONOKAI KASTÉLY, MELYET GRÓF ANDRÁSSY DÉNES A GYERMEKÉVÉDŐ LIGÁNAK AJÁNDÉKOZOTT.

— Nézze csak, — tette hozzá, — nézze csak, Lujza asszony, ha már nem akarja odaadni az Urnak, hát adja a Terézia nagymamának, a maga mamáskájának, a ki annyira fogja őt szeretni, fenn a paradicsomban.

Lujza elérzékenyült, nem a szavaktól, hanem a sirástól és szeliden felelt:

— Megérthette, hogy én semmit se hiszek a maga paradicsomban! Az én paradicsomom itt van!

Aliprandi egy kérő mozdulattal tett a plebános felé s ez kiment zokogva.

Az orvos éjjel felé távozott Oriából a tanárral együtt. Az egész ház hallgatott, még az alkonyból sem hatolt ki semmi hang. Aliprandi a két utolsó órát a teremben töltötte, a tanárral és Eszterrel, nem hallva többé sem sikoltást, sem nyögést, sem bármínó mozgást. Kétszer ment benézni. Lujza ágyának szélén ült, térédre könyökölve s arcával kezei között szemlélte az ágyacska, melyet Aliprandi nem láthatott. Ez az új mozdulatlanság majdnem még kevésbé volt tetszésére, mint az előbbi izgatottság. Miután Eszter egész éjjel ott akart maradni, az orvos azt ajánlotta neki, hogy igyekezzék óvatosan felírni, sirásra és beszélésre bírti barátját.

Eszterrel együtt virrasztottak más, vidékbeli asszonyok is és Ismael, kinek öt óraker kellett Luganóba indulnia. Piero bácsi lefeküdt.

Aliprandi és a tanár megállottak a templom-téren, hogy felnézzenek a hálószóba kivilágitott ablakára, hogy hallgatódzsanak. Csend.

— Átkozott tó! — szólt az orvos, társát karonfogva és újra utnak indulva. Így szólván, bizonyára a kedves kis teremtsére gondolt, a kit a tó megölt, de volt szívében kétség is, nincsenek-e utban egyéb bajok is s a hamis vizek baljósátat műve be van-e már fejezve? Megvolt benne a végtelen szánalom az aya, a szegény aya iránt, a ki még nem tud semmit.

XI. FEJEZET.

Árnyék és hajnalodás.

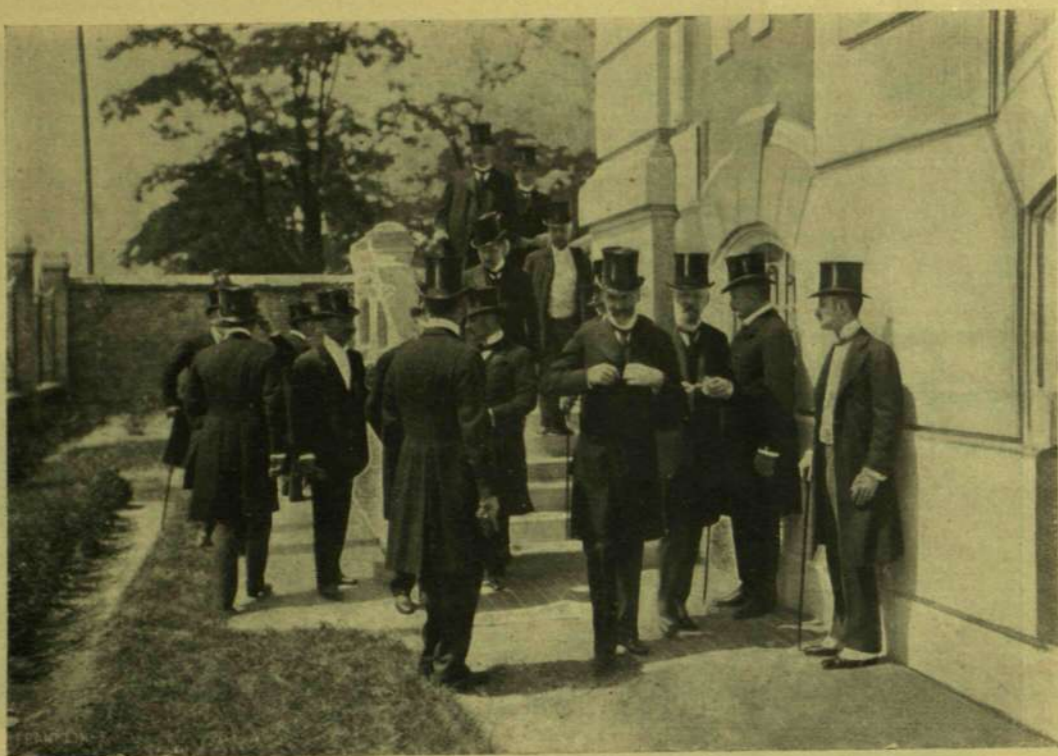
Franco, alighogy megkapta a táviratot, a «Közvélemény» szerkesztőségébe szaladt, a Rocca-utczába. Dina látván aggodalmát, így szólt: «óh! tehát megdudta?» Francónak mintha megfogott volna a vére, de Dina mikor a táviratról hallott, esodálkozó mozdulattal tett. Nem, nem, erőll semmit se tud. A miniszterelnöktől arról értesült, hogy az osztrák rendőrség házkutatásokat és letartóztatásokat eszközölt az Intelvi völgyben s egy orvosnak iratai között találta don Franco Maironi nevét is, nagyon kompromittáló adatokkal. Dina hozzálatte, hogy reá, mint atyára nézve illyen aggodalmes perczben alig meri megmondani, hogy Cavour gróf érdeklődik iránta. Ő maga, Dina beszélt vele erről s a gróf elégedetlen volt, hogy egy lombardiai

nemes ember, ily előkelő névvel szükös és homályos viszonyok közt kénytelen élni Turinban. Dina azt hiszi, hogy hivatalt szándékszik neki adni a külügyminisztériumban. Most Francónak el kell utaznia, természetesen. A gyermek meg fog gyógyulni s ő vissza fog térni a lehető leg-rövidebb idő alatt. Közben meg fog állapodni Luganóban híreket szerezni, nemde? s ha nem okvetlenül szükséges, nem fogja kockáztatni, hogy bemenjen Lombardiába. Erre az Intelvi-völgyi ügyre való tekintettel óriási meggondolatlanság lenne. Franco hallgatott és főnöke elbueszván tőle, hangsúlyozta: «Legyen óvatos! ne hagyja magát elfogni!» de semmi feleletet nem kapott.

Azóta a pillanat óta, mikor megkapta a táviratot Franco, mintegy álomban járkált fel és alá Turinban, a nélkül, hogy saját lépteinek zaját hallaná; gépiesen ment oda, a hová épen kellett, a hová lelkenek egy alsóbbrendű, szolgai képessége vitte, az észnek és ösztönnek az a keveréke, a mely képes bennünket irányítani a városi utcák labirintusában, mialatt lelkünk elmélyedve egy problémában vagy egy szenvedélyben, semmivel sem törődik. Eladta óráját és láncaját 135 liráért egy doragrossa-i órsnak, vett egy babát Máriaának, beszélt az Alfieri- és a Florio kávéházba barátait értesíteni, s mint-hogy a déli 11¹/₂ órai vonattal kellett indulnia Novarába, 11-kor már az állomáson volt. Oda-jöttek egynegyedkor padovai és udinei barátjai. Ezek iparkodtak őt mindenféle rózsás feltételekkel bátorítani, de ő szót sem felelt, végtelen vágyggyal várta az indulás pillanatát, a magányt, azt, hogy utazhassék Oriá felé, mert bármínó veszélyben forgott is, el volt tökéve, hogy Oriába megy. Beszállt egy harmadosztályú kocsiába s mikor a lokomotív sipolt, mikor a vonat megmozdult, a megkönnyebbülés sobáját hallatta s egészen elmerült Máriajának gondolatában. De nagyon sok ember, sok durva és lármás nép volt körülötte. Chivattóban, nem tudván túrni ezeket a beszédeket és röhögéseket, átment egy üres másodosztályú kocsiába, a hol elkezdett magában beszélni, nézve a szemközti ülést.

Istennem, miért nem irtak bele a táviratba egy szóval többet? Uristen, csak egy szót! Legalább a betegség nevét!

Egy rettenetes név villant meg eszében: croup. Előre tartotta karjait a kísértet ellen, görcsös nyújtózásban; egész erővel beszivta a levegőt s újra lejtette karjait egy leheltéssel, melytől mintha kebléből elszállt volna a lélek, az élet. Mert hisz hirtelen bajnak kellett lenni, más különben Lujza megírta volna. Más gondolat villant fel elméjében: agyvelgyulladás. Ő maga, mint gyermek, halálos beteg volt agyvelgyulladásban. Istennem, Istennem, ez jó vilá-gosság volt. Isten maga küldötte neki. Ideges zokogás fogta el, könnyek nékül. Mária, kincsem, szerelmem, örömm! Ennek kellett lenni, igen. Láttá lihegve, lázban égve, a mint az orvos és mamája virrasztanak mellette, egy percz alatt hosszú-hosszú órákat képzelt el párná-

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter Rt. Pál miniszteri tanácsossal megtekinti a menthelyt.

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEKEMHELY MEGNYITÁSA.

jánál, hosszú aggodalmakat, a remény feléledését, az édes hangoknak első süttőségét: «Papám.»

Felállt, összetette és összeszorította kezét az imának néma lendületében. Azután kimerülten lerogyott ülésére, szemét nézés nélkül az elfutó vidékre fordította, s mintegy köteleket érzett az északi láthatáron, mozdulatlan, elfátyolozott magas Alpések — és saját uralkodó gondolata, mintha készítené szívét, hogy az is úgy fusson, úgy verjen. Majd behunyta szemét, hogy jobban lássa saját hazaérkezését. Hirtelen jöttek fel a képek szívéből szemébe, de mozgottak, változtak folytonosan, nem volt képes egy pillanatra se megállítani őket. Majd Lujza volt az, a ki elébe futott a lépcsőn, majd a bácsi tárta ki karjait a terem ajtajában, vagy Alpirandi doktor nyitotta ki neki a hálószoba ajtaját, mondván: «jól van, jól van», majd a sötét szobában hallgatag árnyak mozgottak, Mária pedig lázról villogó szemekkel nézett rá.

Verecsiben úgy rémlett neki, mintha már ezer mérföldnyire volna Turintól s itt a valóság újra urra lett fölötté. Mikor lesz Luganóban, hogyan, mely úton menjen Oriába? Nyíltan a tavon át, láttatva magát a vámhivatalnál? S hátha nem bocsátanák át, mert útlevél nem volt láttatva a határon való kilépésre vagy ha, a mi még rosszabb lenne, ott volna ellene az elfogatási parancs a pelliói orvosnak az ügye miatt? Jobb lesz a hegyeken át menni. Megtörténhetik, hogy utóból elfogják, de helyismerete mellett, a melyre 1848. év előtt tett szert vadászás közben, majdnem biztos volt benne, hogy baj nélkül haza érhet. A tervek készítésének és elvetésének ez a fáradságos munkája kissé szórakoztatta, elfoglalta elméjét Aronán túl is a Lago Maggiore hajóján. Úgy számított, hogy az éj közepén érkezik Luganóba! Ha volna ott valaki, a ki várja őt? Ha nincs senki, meglehet, hogy Fontana gyógyszerterében, a hova sok valsöldai szokot járn, tudnak valamit. Ha Isten úgy akarná, hogy megnyugtató híreket találjon Luganóban, akkor holnapra halaszthatna minden elhatározást az Oriába menetel dolgában. Eltökélt tehát, hogy Luganóig nem csinál terveket és buzgón kérte az Istent, hogy jó híreket találjon. Az ég borult volt, a hegyeknek már meg volt az őszi, szomorú színezete, a tavon könnyű köd látszott, a meina-i harangok szóltak, a hajón alig volt valaki, s Franco imádsága elhalt szívében egy nyomasztó szomorúság alatt, szemé eltévedtek egy csapat fehér sirály mögött, melyek messze röpültek a lavenai vizek, azon eldugott vidék felé, a hol az ő lelke volt.

Hét óra után érkezett Magadinóba, gyalog ment fel a Ceneri-hegyre azon ösvényen, mely a Cantoniera felé vezet, kocsit fogadott Bironicó-

ban és éjjel után érkezett Luganóba. A piacon szállt le a Terreni kávéház mellett. A kávéház zárva volt, a tér elhagyatott, sötét; minden hallgatott, még a tó is, melynek lassu ringása megállt az árnyékban. Franco egy pillanatra megállt a parton abban a reményben, hogy jött valaki őt megvárni s valahonnan majd elő fog tűnni. Nem láthatta a Bre-hegy mögé rejtett Valsöldát; de ez volt ugyanaz a víz, melyben Oriá tükröződött, mely házának kikötőjében szunnyadt. Szíve kissé kitágult a békének érzetében, úgy rémlett neki, mintha visszatért volna családja tagjai közé. Miután minden emberi hang hallgatott, a sötét, a nagy hegyek beszéltek hozzá, mindannyi fölött a Caprino és a Zocca di Mená, a melyek Oriára néztek. Széliden beszéltek hozzá, jó előzertét sugalltak neki. Tizenkilenc óra múlt el a távirat kelte óta; a bajt azóta le lehetett küzdeni.

Míthogy senki sem jelent meg, a Fontana-féle gyógyszerter felé indult, meghúzta a esengetyűt. Sok év óta ismerté azt a derek, szíves úriembert, Fontana Károly urat, a ki a régi világgal együtt szintén elmúlt. Károly úr az ablakhoz jött s nagyon csodálkozott don Franco látára. Semmi híre sem volt Valsöldából, két napig volt távol Tesserate-ben, a honnan pár óra előtt jött vissza; nem tudott semmit. Segédje Benedek úr pedig elutazott Bellinsonába, szintén néhány óra előtt. Franco megköszönte s elindult a Ciani-villa felé elhatározva, hogy azonnal Oriába megy.

Két út közül választhatott: vagy Pregassonából felmegy a Boglia schweizi lejtőjén, érinti a Bolla-Alpot, átmegey a Pian Biscagno-n s a nagy bükkfaerdőn, kilép abból a lombardiai oldal ormán a Madonnina bükkfájánál s leszáll Felső-Albogiába és Oriába, vagy a kényelmes gaudriaui út választja a tó felől s azután a gonosz és veszélyes ösvényt, a mely Gandriából, az utolsó schweizi faluból a nagyon meredek partot metszi át, a tó felett mintegy száz méterrel lépi át a határt, az origai majorhoz vezet, leszáll a Val Malghera szakadékaiba s onnan ismét fel a Rooch-i majorhoz, ott találkozik a kavicsozott útakkával, a mely Niscioree fölött megy és levisz Oriába. Az első út sokkal hosszabb és fáradságosabb volt, de viszont biztosabb arra, hogy a határon az örök éberséget kijátszhassa. Elindulván a Fontana gyógyszerteről, Franco elhatározta, hogy elhagyja tartja magát. De a mikor Cattarogóba ért, a hol a pregassonai és a gaudriaui utak találkoznak, mikor a castagnolai fokok oly közel látta s megmondta, hogy Castagnolából Gaudriauba nem egészen félóra alatt, Gaudriauból pedig Oriába másfél óra alatt el lehet menni: a gondolat, hogy felmászzék a Bogliára és 7-8 óráig járjon, túrhételenné vált neki.

Azután meg felmásza a Bogliára, nappal érkezett volna meg; ez biztonsága tekintetében nagy hátrány.

Eltökélt szándékkal a castagnola-gaudriaui útra tért. Az ég egészen borult volt a nehéz felhőktől. A nagy gesztenyefák alatt, a hol a castagnolai út vezet, nem tudta, hova teszi a lábát; de mi lett volna a Boglia nagy erdejében, ha Franco azt az út választja? Így volt az Castagnolában bent s még rosszabb a gaudriaui utcácskák labirintusában. Miután Franco eltévedve többször is keresztül ment ezeken, végre kijutott a határ-ösvényre s megállt pi-henni. Azon a ponton volt, hogy a koromsötétségben egy veszélyes ösvényen kockáztatja életét, hogy találkozhatik az osztrák határőrökkel, hogy azután megtegye azt a másik félelmes lépést, belépjen a házba; megtegye az első kérdést, meghallja az első feleletet. Fel-emelte tehát lekét Istenhez, összeszedte minden gondolatát a szilárság és nyugalom eltökélt szándékában.

Ismét útra kelt. Most minden figyelmét az ösvényre kellett fordítania, hogy el ne téveszse, hogy le ne zuhanjon. Gandria mezőcséki hamar véget érnek. Azután sűrű cserjék jönnek, melyek a tó fölé hajolnak, szakadozott völgyesek, melyeket előf az erdő s melyek egyenesen a mélységbe rohannak. Ezeken a helyeken Franco kénytelen volt karjait vaktában előre tartani, hogy megragadjon egy ágat, majd egy másikat, egyik növénytől a másikhoz vonszolni magát, lábával tapogatni a talajt, abban a félelemben, hogy lesüllyed, keresni az ösvény nyomait. Podgyása kicsiny volt, de mégis akadályozta. S bántotta őt az ágak recsegése lábai alatt; azt hitte, hogy messzire el kell hallatszania a hegyeken és a tavon, az éjnek ajtatos csendjében. Ekkor megállt és hallgatott. Nem hallott mást, mint a Rescia vizeses távoli moraját, néhány bagoly huhogását, a tavon túli erdőben és néha lenn a mélységben, a vizen egy-egy ütés hangját, Isten tudja mitől. Egy teljes órájába került, mire a határhoz ért. Ott a Határvölgy és a Malghera-völgy között az erdőt újabban levágták, a sziklás lejtő meztelen volt, tehát nagyobb a leesés, a felfedezés veszélye. Ezen a darabon igen lassan ment át, gyakran megállva, négykézláb csuszva. Mielőtt Origába érne, ott lenn gyenge evező-csapásokat hallott. Tudta, hogy az örök hajója néha éjjel is elhalad a Malghera-völgy partjainál. Az örök voltak bizonyosan.

Az origai gesztenyék alatt fellélekzett. Itt el volt rejtve s a gyepen zaj nélkül léphetett. Lement a Malghera-völgy nyugati oldalán s ismét fel a másikon, akadály nélkül. Roochhoz közelé, szíve dühösen vert. Rooch mintegy elő-örse Oriának. Ott torkollik az utacska, melyen ő annyiszor feljött Lujzával langyos téli délutánokon, ibolyát és babérlevelet szedve, a jövőről beszélgetve. Visszaemlékezett, hogy utolsó alkalommal egy kis szóváltásuk volt arról, minő férjet kívánjanak Mária, minő tulajdonságai legyenek. Franco gazdát szeretett volna jobban, Lujza pedig technikust. Rooch egy kis tejszűrés, keresztben néhány lépcsőzetes mező felett a hegyen. Főnt egy szoba, lent az istálló, egy kis boltzat az istálló előtt, egy ezisztarna a boltzat alatt; egyéb nincs ott. A boltzat a következő útra néz, mely két vagy három méterrel alább vezet. Val Malghera a meredek hegy-oromtól csak néhány lépésnyire van. Felmenvén az oromra, Franco halk beszédet hallott a házról.

Megállt és félrehúzódva, hasrafeküdt a fűben az ösvényen kívül, egy gesztenyecserje mellé. Nem hallott többet beszélni, hanem gyors félreleptek hallott közeledni s mozdulatlan maradt, visszatartva lélegzetét. Az ember majdnem mellette állt meg, várt kissé, majd lassan visszavért s hangosan mondta, idegenszerű kijátszával: «Nincs itt semmi. Valami róka lehetett.»

A határőrök. Hosszú esend következett, mely alatt Franco nem mert mozdulni. Az örök újra beszélgetni kezdtek s ő zajtalanul hátrálni készült, ismét leszállani a Malghera-völgybe, hogy a majort megkerülve menjen fel. Lassan-lassan lehúzta cipőit. Mozdulni készült, mikor halotta az örököt, hármat vagy négyet, a mint beszélgetve kiléptek a majorságból és feléje jöttek. Értette, a mint egyikük mondta: «nem marad itt senki?» s egy másik felelt: «fölszeleges.»

Négy óra ment el mellette, egyik a másik után, a nélkül, hogy meglátták volna. Nem is gyanakodtak, mert közömbös dolgokról beszél-

gettek. Egyik azt mondta, hogy tíz perczig lehet a víz alatt maradni megfulladás nélkül, a másik visszafelelt, hogy öt percz mulva meghal az ember. A negyedik csendben elment, de alig hogy elhagyta Francót, megállt; Franco összerendezte, hallván, hogy egy gyufát dörzsöl. Az meggyújtotta pipáját, kettőt-hármat szippantott belőle, azután emeltebb hangon megkérdezte társaitól, mert azok már eltávoztak, lemenne a Val Malghera lejtőjén:

— Hány éves volt?

Azoknak egyike szintén hangosan felelt:

— Három éves és egy hónap.

Ekkor a negyedik ór ismét két szippantást tett s folytatta útját. Franco, a ki hason feküdt, hallván a három év egy hónapot, Mária életkorát, felemelkedett karjaira, görcsösen a fűbe kapaszkodva. A léptek zaja már elveszett lenn a Malghera-völgyben.

— Istenem! Istenem! — szölt. Feltérdelt, lassan ismételve magában, mintegy elbutulva a rettenetes szót: hány éves volt. Kezeit tördelte, ismét sóhajtott: «Istenem! Istenem!»

A mit ezután tett, arról alig volt öntudata. Lement Oriába azzal a homályos érzéssel, mintha süket lenne, nagy remegéssel karjában, melyen a babát vitte. A romit-i Madonnához ért, keresztül vágott a földken, s a helyett, hogy a Pomodoro lépcsőjén menne, egyenesen folytatta útját a legrövidebb irányban Felső-Albogiába, lement ugyanazon lépcsőn, melyet Pasottiné választott a katasztrófa előtti napon. A templom homlokzatán gyenge világosságot látott, mely a hálószoba ablakából eredt, nem állt meg a kivilágított ablak alatt, hanem bement a tornácra és belétek az ajtót. Nyitva volt.

Az éj hűséből nyomasztó hőségbe lépett be, az égett ecetnek és tömjének szokatlan szagát érezve. Fáradsággal vonzolta fel magát a lépcsőn. Előtte, a lépcső középső fordulójára felülről jött a világosság. Odaérkezve látta, hogy a fény a hálószobából származik. Feljebb ment, a folyosóra tette lábát. A szoba ajtaja tárva-nyitva volt; sok gyertya éghetett ott benn. A tömjén szaga mellett virággalát érzett, heves remegés fogta el, nem tudott tovább menni. A hálószoba felől nem hallatszott semmi. Egyszerre csak Lujza hangja beszélt, gyengéden, nyugodtan:

— Akarod, hogy én is elmenjek holnap oda, a hova te, Mária? Akarod a mamádat magaddal a földbe?

— Lujza! Lujza! — zokogott Franco.

Egymás karjaiba borultak nász-szobájuk küszöbén, a melyben élt még szerelmük emléke s annak drága gyümölese halva volt.

— Jőjj, kedvesem, jőjj, jőjj! — szölt Lujza, s beháztá őt.

(Folytatása következik.)

RUFFY PÁL A DÍSZ-ÜLÉSEN ELŐADJA AZ INTÉZET TÖRTÉNETÉT.

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEKEMHELY MEGNYITÁSA.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BELÜGYMINISZTER A GYERMEKEK KÖZT.

A HOTEL DROUOT TANULSÁGA.

Párisi levél.

Télen megrettentek a párisi könyvkiadók: az öreges formára szabott, sárgafedelű francia könyv, mely állandó és kedvenc portékája világszerte a kirakatoknak, nem akart egyszerre oly hihetetlen gyorsan és nagy számban az olvasók kezébe vándorolni, mint ezelőtt. Ehhez a bajhoz most születt egy másik betegség is, mely a képerkedőket rémítgeti: a Hotel Drouot-ban, az árverések csarnokában, hol percz alatt szoktak gazdát cserélni fényes műgyűjtemények, hol a képek ára száll, feleslegződik és bukik szűdületesen, akár a papirosok az igazi bőrszén, — megcsappant az érdeklődés bizonyos képek iránt, vevőjük nem akad, áruk csökken és elkötavetyéldőnek.

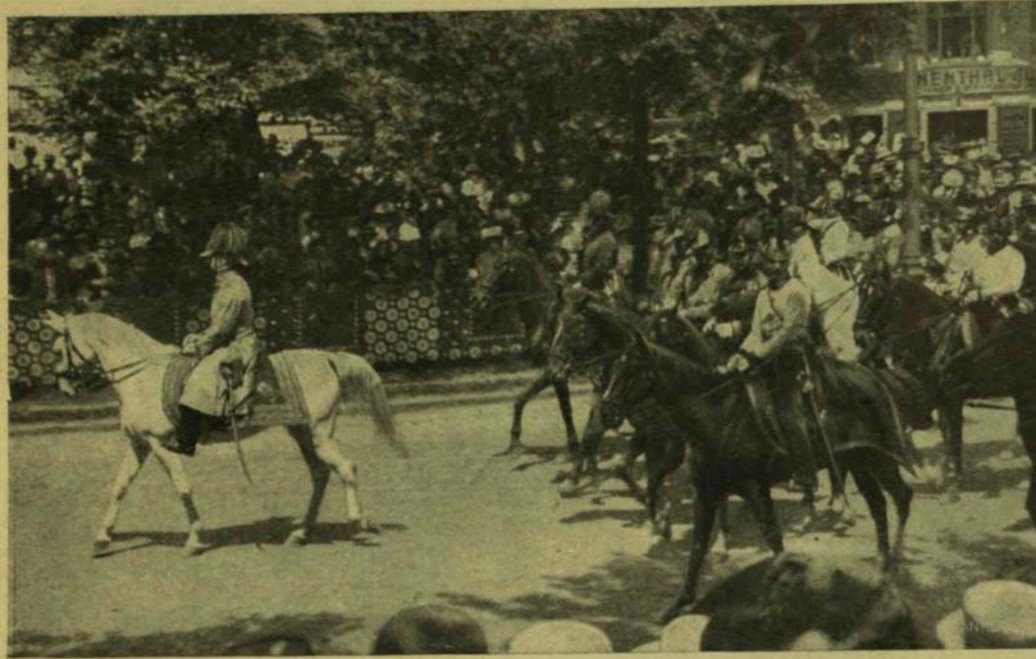
Mikor a kiadók doktorkézzel tapogatózva százfelé is, keresték a könyvkrízis okát, nem esett nyükre cseppet sem, ha figyelmeztették őket, hogy az egész könyvkrachnak egyedüli okai ők maguk, a könyvkiadók. Az olvasók közönség kedve és érdeklődése nőtt, az olvasók tömege számban meg sokféleségében növekedett, hiszen Európaszerte esztendőről-esztendőre új és új seregek érkeznek a könyv-olvasók kultúrtáborába. A közönségnek izlése

is fejlődött és tömege szerte tagolódott. Nem áll ma oly szervezett és nagy tábor, oly öntudatlanul lelkes, egy könyv, egy-egy író és kiadó rendelkezésére, mint hajdanában. A közönség izlése változott, fejlettebb lett, válogatosabb és öntudatosabb, elmúlt mindenképen az az idő, a mikor jámbor báránnyak módjára lehetett kezelni az olvasót. A kiadók nem vettek tudomást arról a helyzetváltozásról, egyrésztük továbbra is söpredék-munkával kísérleteztek, egy másik csoport — nem lévén elég szíma, — kiválókat embereit oly kényelmesen és egyszerűen igyekezett a felcseperedett, kinevelődött internacionális közönség nyakába sözni, mint eddig. Mikor pedig ezek a drága jubileumos kiadásokkal koronázott operációk nem sikerültek: megszületett a könyvkrízis.

Körülbelül ez az eset ismétlődött most a Hotel Drouot-ban kitört új krízisnél, a képkriszisé is. A Hotel Drouot-ban nem minden fajta képnek szomorú a sorsa, mint a hogy nem minden kiadó kesereg: a «Mercur de France» például pompás üzleteket csinál a könyvkiadóvállalatával. A Hotel Drouotban egész galériák kelnek el mesés áron, mint újabban Chéramy-é, a gazdag amatőr, a ki másfélmillió frankot kapott régi festményeiért. (Leonardo da Vinci iskolájából egy kép, aztán Courbet, Ingres, Delacroix, Géricault stb. magyar műbarát, — a festő Hatvány Ferencz — birtokába kerültek.) És jó pénzeket tett itt zsebre, valahányszor csak modern művészek munkáiból, olyan exponált emberektől, mint Van Gogh, Henri Matisse, Maillol, Maurice Denis, rendez venterokat, — egy kis közepös emberke, Drouot, a Faubourg St. Honorébeli képerkedő. A vevők bojkottja csodálatosan azoknak a festőknek képeit érinti, a kik hivatalos nagyságok s nevüket a nagy Szalon díjaival szerezték, mondain-barátságok, állami megrendelések avatták neves művészekké és az előkelő társaságokkal való összeköttetések szabták meg képeik árát.

A ma tartózkodó, számító, kritikailag érett közönsége megtagadja ezektől a népektől a támogatást és a Hotel Drouot világosságán szertefoszlik az a dicsőség, melylyel a hivatalos hatalmas, nagy francia Szalon övezte a művészeit. Évek óta roskadozik ez a nagy Szalon s kiállítás évenként nagy temetőket, élő művészek temetője. A hivatalos művészet esődjét még sem akarták idáig észrevenni. Most beleszólt a Hotel Drouot, a képek világ-börzéje s a pénz szava lesz olyan erős harangkongás, melyet meghallanak majd a hatalmasok, a hivatalos művészet kiváltságosai, és igyekezni fognak kimenekülni a veszedelemből, míg nem késő.

Így fonódnak össze a könyvkrízis, meg a képkriszisé és így válnak a francia kultúra, s az egyetemes kultúra kérdéseivé, mert legke-

RADEZKY ÉS VEZÉRKARA.

vésőbbé sem a kiadók és kereskedők ügye ez, hanem a kulturáé. Hogy gyermekkorából már kinőtt a közönség, intellektuális érdeklődők tudatos, szövevényes sokaságává vált, melynek megváltozott ízlésével, kritikájával, érdeklődésével, pszichológiájával kereskedőnek és kiadónak, de elsősorban mindenfajta művész embernek számolnia kell: ez a morálja a könyvkrízisnek és — azzal is, hogy a hivatalos, ósdi művészet halálát kongatja, — ez a Hotel Drouot tanulsága. *Kémeri György.*

KAPUZÁRÁS.

— Az elmúlt színházi évről. —

A Nemzeti Színházban rendezett francia klasszikus vígjáték-sorozattal s az Ember tragédiájának népszínházi előadásával befejeződik a színházi évad. Tavaly ilyenkor azzal zártuk sorainkat, hogy bizzunk a nemzeti gondolat s az igazi művészi ízlés újjáébredésében, annál inkább, mert az a közszellem, amely országos érdekeket, soká nem hagyhatja érintetlenül az irodalmat s a művészetet sem. Ez a reménykedésünk — úgy véljük — részben meg is valósult. A színházak mintha komolyabb irodalmi feladatok megoldására törekedtek volna s mintha bizonyos léha irányok fokozatosan háttérbe szorulnának. A hanyatlás egyik jellemző tünete, a német színház tavaszi állandósulása ugyan nem szűnt meg. Úgy látszik, hogy különösen a berlini színházi vállalkozás rendes tavaszi állomáshelyének tekinti a magyar fővárost s fájdalom, épen a magyar szellem szolgálatára alapított intézetek tárnak kaput műveltségünk legveszedelmesebb ellenségeinek. Akár anyagi szükség, akár túlhajtott nyereség-vágy a jelenség okozója, nemzeti szempontból ép oly káros, mint művészi szempontból. A közénk vetődő karavánok ugyanis nemcsak a német nyelvet terjesztik nehezen magyarosodó fővárosunkban, hanem a dekadens művészi irányokat is. Ez idén ugyan már a németeken is észlelhető volt a világszerte ébredő jobb szellem, a mennyiben szélső naturalisztikus műveken kívül már klasszikusok színrehozatalával is kísérleteztek, — csak hogy a mai német színház egész irányzata homlokegyenest ellenkezik a klasszikus színház szellemével. Klasszikusokat nem lehet és nem szabad oly stílusban játszani, mint szélső modern társadalmi, gyári, vagy munkás-darabokat. Sophokles és Shakespeare egész más játék-modort követel, mint Gorkij vagy Sudermann. Bizonyos német rendezők azonban annyira rabjai a köznapi, mondhatnók piaci verizmusnak, hogy még akkor is, ha a változó korszak kegyét keresve, magasabb stílusú költőket szólaltatnak meg, azokat is naturalista módon hozzák színre. Pedig mily izléstelen volt az előtt az üres páthosszal szavaló német hős-színház, oly izléstelenül válik az ellenkező véglet, amely

EGY NÉPES CSOPORT ELVONULÁSA A CSÁSZÁRI SÁTOR ELŐTT.

A BÉCSI HÓDOLÓ DÍSZMENETBŐL.

peare sötét középkori hősei, Calderon spanyol hidalgói, Molière finom udvari emberei, Schiller lírikus álmodozói, Pailleron szellemes párisi szalon-alakjai, avagy Gorkij pincze-típusai. Rendezés és összjáték is más-más minden műben. Míg például Ibsen norvég kisvárosi képei realiztikus módon ábrázolandók, már a görögök regekorbeli művei úgy a diszletek, mint a közös tömegjelenetek tekintetében modern realizmust nem tűnnek.

Egyébiránt már az is valamelyes biztató jelenség, hogy a német társulatok hozzánk már nemcsak a maguk leggyaralóbb műveivel jönnek vendégszereplésre. S mint az ő itteni műsoruk, úgy emelkedett a mi színházaink műsora is. Ennek a lendületnek egyik oka, hogy a lezajlott évadban a drámai színházak új hajlokai nyitnak s szélesebb körű versengés támadt. A Magyar Színház, amely az előtt jóformán elzárkózott a komolyabb irodalomtól, az operetteket kiküszöbölve és drámai színpaddá alakult. Teret engedett a magyar íróknak, sőt költői lendületű, verses művek előadására is vállalkozott. Példáját néhány esetben követte a Népszínház is, amely immár a legnagyobb magyar színpadi feladatnak, Madách művének megjelenítésére is kapott kedvet. A jobb írók kulturása vall az említett két színház abbeli törekvése is, hogy hírneves magyar vagy külföldi novellisták regényeit színművekbe igyekeztek átalakítani. Ezek a kísérletek ugyan nem sikerültek s nem is sikerülhettek, — de már biztató jelenség az is, hogy egyes igazgatók az átlagos színműtermelésen fölülemelkedő kísérletekre vállalkoztak s főleg az, hogy értékesebb írói egyéniségek keresésére indultak. A régi nyomon haladt a Vígszínház, amely ugyan programjában néhány klasszikus vagy maradárdob bicsú művet is ígért, de még egyelőre inkább ismert irányzatához ragaszkodott.

A Nemzeti Színházat főleg azért érte sok támadás, mert igen sok s nem mindig jobb írók szólaltatták meg. Ezt mi is hibásnak tartjuk. Orvoslására azonban nem igen tudunk módot. Ugyanis a magyar színpadi irodalom számára, amely számban annyira megnövekedett, a Nemzeti Színházon kívül még kevés érvényesítési tér nyílik. Az egész irodalom jóformán oda tódul s minden lehető és lehetetlen befolyás ott buzgólkodik érdemesek és érdemtelenek javára. Mivel pedig nem magán, — hanem közintézet, kevésbé független és súlyosabb elbírálásban részesül. Kezdő avagy fejlődő tehetségek részére még nem rendelkezik második színpaddal. Pedig csak ilyen kíséző, második színházzal érhetné el, hogy főszínpadán csak a bevált írók kiforrott munkái jelenjenek meg. Pénztári szempontok is kényszerítik gyakran a többi színházzal való versengésre, a színvonal tekintetében lefelé való árverésre. Csak klasszikus szellemet követelő sajtó, az igazgatónak biztosított hatalom, vagyis anyagi és szellemi rendelkezési jog szüntethetné meg az intézet évtizedek óta felpanaszolt fogyatkozásait. Csak ez úton lennének orvosolhatók a személyzeti bajok is. De ha mind ezekben jogosultaknak tartjuk is a panaszokat, nézetünk szerint ezeken nem segíthetünk támadásokkal vagy hajszákkal. Legkevésbé

TIROLI NÉPFÖLKELÉS.

FELVONULÁS LOVAGI TORNÁRA III. FRIGYES IDEJÉBŐL.

jogosult a színművészeti szempontból való támadás, mert kétségtelen, hogy a Nemzeti Színházban vannak legjobb művészeink s még e színházban leginkább érvényesül a nemesebb játék-modor. Színházunk dolgában — hiábavaló minden naturalista vagy verista támadás — még a Nemzeti Színház vezet; s ha egy-egy, különösen történeti műve nem tud kellő hatást elérni, annak oka részben kezdetleges s régi épületében rejlik. De immár alapos a remény, hogy megvalósul az új színházi épület régóta hiába várt terve s remélhető, hogy megfelelő színpadon a nagyszabású s gyakran tömegjeleneteket kívánó művek is méltó térhez jutnak.

Palágyi Lajos.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az örök ifjú, Korcsmáros Nándor, a kinek most találkozunk először a nevével egy novella könyv címlapján, symbolista történetekkel lép fel. A symbolum nagyon fontos dolog a művészetben, nélküle meg se tudna az író, a művész élni. Kettős szükségletből ered: egyrészt vannak dolgok, melyeket sokkal jobban meg lehet értetni, ha nem nevezzük nevén, hanem symbolikus formával kerüljük meg, másrészt viszont sok oly dolog van égen és földön, melyet csak symbolumok segítségével tudunk megközelíteni és érthető alakba formálni. Ilyen szükségletből keletkezik minden írónál, a nélkül, hogy kifejezetten symbolistának adná magát. Ha valakinek a gondolkodása és a fantáziája úgy van beren-

HARSBURGI RUDOLF FÖLVONULÁSA.

A BÉCSI HÓDOLÓ DÍSZMENETBŐL. — Jelfy Gyula felvétele.

dező, hogy semmit se lát a maga realitásában, a lényeges és a mellékkörülményeknek abban a sajátos keveredésében, amely az életnek színt, jellemet adja, hanem mindent symbolumokba egyszerűsít, lehamasztja a földaltról a mellékkörülményeket s az így kapott egyszerű vonalat a maga czélja szerint stilizálja; akkor az illető a maga természeténél fogva válik symbolistává. A mi most már Korcsmáros Nándor novelláit illeti, ezek nem győznek meg arról, hogy írjuk ilyen, alkatnál fogva symbolista. Az ő symbolumai az eltökéltség bélyegét viselik magukon, nem azért ir symbolikusan, mintha mondanivalóját nem tudná vagy nem lehetne más formában kifejezni, hanem azért, mert valami oknál fogva ez a symbolikus forma tetszik neki s kedve jött alkalmazni. Ebben a vonatkozásban pedig a forma nagyon veszedelmes szomszédságában áll egy minden írói alkotásra, végzetes fogalomnak: a modernnak. A symbolikus tárgyalás egyszerűsített vonalaiban is mindig benne kell lenni az élet eleven, lüktető ritmusának; ezt nem mindig találjuk meg Korcsmáros Nándor előadásában. Nem találjuk meg az egyszerűsítést sem: az író nem egyszer leválasztja ugyan a dolgokról a fölösleges húst és zsírt, de aztán önkényesen újat rak rá, — a már egyszer meg egyszerűsített vonalat önkényes mellékvonalak belefólyásával teszi zavarossá. S jellemző rá nézve, hogy ott találjuk legerősebbnek, a hol legkevésbé symbolikus, a *Találkozás* című novellában, a melynek egyik-másik részletében érdekesen köti

Betegtoló-kocsik
az utcán és szobában való használatra. — Képes katalógus ingyen.
Keleti J. Bpest, Koronaherezg-ut. 47.

BŐRSZÉKIPAR.
KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. — Ebédlesek, irodafotelek valódi bőrrel, ülőbutor-állványok kárpitozásra. — Székálatkítások.

Feltűnést keltenek
TITANIA gyors-
gőzmosogépek
Egy gyermek
mossa vele
az előbbihez képest 1/3 idő
alatt
a ruhát hófehérre.
Minden gépet próbára
55 koronától feljebb.
Képviseleők keresetnek. —
Bizonyítványok, prospek-
tusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
O.-Oesterr.

FÖLDES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ
SZER
Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt.
Erosítőszer gyengélkedők, vörházgyógyok és
lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-
erősítő és vérjavító szer.
Különösen 3000-nél több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben
a K 2.60, egész literes üvegekben a K 4.80.

GRAND PRIX
PARIS 1900
ST. LOUIS 1904
PIANOS, HARMONIUM
"SCHIEDMAYER"
PIANOFORTEFABRIK
vorm. J. & P. SCHIEDMAYER
K.u.K. Hoflieferanten
STUTTGART
Neckarstr. 12.

Egyedüli képviselőség Magyarországra részére:
Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

Sporteszköz, háló- és kötél-
gyártó ipartelep.
**Tennis- és
tornaterék**
teljes berendezés.
Támlások, függőgy, turista-
zsák, lóháló, tekejáték, kerti
butor, ponyva, zsák és zsinór
legelősebb beszerzési forrása:
SefferAntal
Budapest, Károly-utca, boltsz. 12.
Központi városi központ.
Képes árjegyzék kérésre ingyen.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
"STELLA"-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
mely a haj eredeti szíret adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétány-utca
sarkán. 12445

**Akar-e
szép lenni?**
Akkor ne használjon mást,
mint a legjobb-
nak általában
— elismert —
Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,
a melytől rózsás, üde, selymes arcbőrt nyer, eltünteti
a ráncokat, szeplőt, mélyfoltot, pattanásokat, stb.
Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert
a legkeményebb talaj-
vizet is megpuhítja. Kiváló háztartási orvosság, szemnyu-
ladás, izadás és szájbűz ellen. A fogak fehérítése és
épentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint
univerzális háztartási gyermekápolásnál és háztartás-
ban a legjobb lelkiismeretét ajánlhatók.
— Egy doboz ára 30 és 75 fillér. —
Rogátsy-féle borax-csém 1 K, borax-szappan 80 L,
borax-pouder 1 K 20 L, borax-fogkrém 50 fillér.
ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,
Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Előpatak
gyógyfürdő
Kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vesé,
hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj-
és lépajagnál, köszvény és csúszmál, alveoli-
pangásoknál, valamint bármely az idegesség
alapján fellépő betegségekben. A nagyhirű előpa-
taki gyógyvízek orvosi javaslat szerint ivással és
megfürdésrel is felhasználható. A fürdő vizet
és melegfürdők, vízgőzkezelés, masszázs, szédítés,
diétikus étrend) rendkívül kedvező eredményt
mutat. Fürdő-idején: május 15-től szeptember 15-ig.
Vasúti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan állomás-
oloso kocsiközlekedés van. Lakás, ellátás olcsó és világszerű.
Az elő- és utóidejében (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól
szept. 15-ig) a gyógy- és zeneidőnek fele éjszakai, lakások
30%-os alás ellátás is sokkal olcsóbb. Az előpataki ásvány-
víz, mely a szén-savú, égvényes vasas vizet közti első he-
lyet foglal el, mint gyógyvíz, hánál is használható és
üdítő, kellemes ital tisztán vagy borral vegyítve, nagy
kedveltségnek örvend. Ithon és a külföldön évenként egy millió
palacknál több kerül forgalomba. Székiüldési hely Előpatak, de
kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben.
Prospektust kívánatra ingyen küld
az igazgatóság. 12192

26. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JUNIUS 28.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A Világkronika-val
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel
Negyedévre — 4 korona. Képviselettel együtt 80 fillérrel
Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldij is csatolandó.

A RÓZSA- ÉS PELARGONIUM-KIÁLLÍTÁSBÓL.
JUNIUS havában rendezni virágkiállítást, kocz-
kázatos vállalkozás. Az Országos Magyar
Kertészeti Egyesület mégis most, a június
17—21-iki időközben rendezett a városligeti
nagy iparesarnokban rózs- és pelargonium-
kiállítást. Merész vállalkozás, de az ügy, a
virágok szeretete leküzdötte az akadályokat
és június 17-én izlésesen, gondtal rendezett
virágkiállításban gyönyörködhetett az a közön-
ség, a mely a kánikulai forróságban ki mert
menni a messze fekvő kiállítási csarnokba.

voltak, bár azok nem állítottak ki, a kiknek
magyar rózsaujdonságaik már az európai pia-
czot is meghódították. Érdekes ujdonságsoro-
zatot állított ki Emich Gusztáv kertészete, a
melyből az egyik remek rózsaujdonság az
aranyérmét nyerte el. Az I. és II. számú még
névtelen ujdonságok a legnagyobb figyelmet
érdemlő fajták, a melyek, ha forgalomba ke-

ORCHIDEA-GYŰJTEMÉNY A BUDAI VÁRKERTBŐL.
A RÓZSA- ÉS PELARGONIUM-KIÁLLÍTÁSBÓL.

Rozsnyay Pepsin bora.
Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer
étvágytalanság, rendet-
len emésztés és gyomor-
gyengeség ellen.
Étkezés közben véve, megóv a gyo-
mortalheléstől. Egy üveg ára
3 kor. 20 fill.
12993 Kapható:
minden gyógyszerárban
valamint
ROZSNYAY MÁTYÁS
gyógyszerárban
ARAD, Szabadság-tér.

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZOBABUTOR
gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben
városi üzletünkben kiállítva megtekin-
tethők. Eladás jutányos árak mellett.
Árjegyzékét ingyen és bérmentve küld
PÁPAI és NATHAN vas- és réz-
butor gyár
Budapest, VI., Andrassy-út 1.
(Foncieri palota).

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMŰEK,
gyári áron egyházi szerek,
órák, angol fran-
czia és china-ezüst dísz tárgyak, a
legújabb angol rendszer szerint
beszereshetők
Sárga János ékszergyártó
Kölcsvárt.
Képes nagy árjegyzék ingyen.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
természetes égvényes
SAVANYÚ VÍZ.

Jövedelmező HOMOK — ARANY Csekély befektetés.
ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erő-
üzemre berendezett gépekkel elismert
elsőrendű betonfalazótégélák, cementfödélésere-
pek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb.
gyártására fel lez dolgozva. A gyártás egyszerű-
ségénél fogva mindenütt üzhető hol hom-
ok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre.
Ajánljuk tüzemünk megtekinteni. Gépek külön-
böző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771
Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.